24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
МАЙ
8
КĔÇНЕРНИКУН
106 (5021) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Колхозсен шыв хуçалăхĕ

Пĕтĕм çĕршыври пекех, пирĕн республикăра та, Таловски районри колхозниксем пуçарнипе, пĕвесем, кӳлĕсем, çăлсем тăвас ĕç — шыв хуçалăхне йĕркелесе пырас ĕç анлăн сарăлчĕ. Çак паха пуçару хăйĕн чаплă çимĕçĕсене пачĕ. 1940 çулта пирĕн республикăра пĕтĕмпе 76 пысăк пĕве тунă. Кусемсĕр пуçне арман пĕвисем 80, пĕчĕк пĕвесем 814 çĕрте пĕвеленĕ.

Шăхасан, Çĕрпӳ, Вăрнар, Октябрьски районĕсенчи колхозсем иртнĕ çулта ку тĕлĕшпе ытти районсенчен авантарах та ăнăçлăрах ĕçлесе пычĕç. Шăхасан районĕнчи колхозсем пĕлтĕр пурĕ, техникăллă проектсем тăрăх, 9 пысăк пĕве тунă, пĕчĕкрех пĕвесем 50 çĕрте пĕвеленĕ, арман пĕвисене 5 çĕрте юсанă.

Иртнĕ çулта, пĕтĕм республикипе илсен, пĕвесем, кӳлĕсем тунин лаптăкĕшĕ — 500 гектар ытла пулать. Çакă вăл — пысăк çитĕнӳ. Паллах ĕнтĕ, пирĕн иртнĕ çулхи çитĕнӳсемпе лăпланса ларма нимĕнле сăлтав та çук. Шыв хуçалăхне йĕркелес тĕлĕшпе тумалли ĕçсем питех те нумай-ха. Чылай çĕрте ку ĕçе халĕ те тивĕçлипе хисеплемеççĕ. Çак çитменлĕхе пĕтересси — паянхи задача пулса тăрать.

Сĕнтĕр, Улатăр, Канаш тата ытти районсенче те шыв хуçалăхне йĕркелес ĕç тавра колхозниксен массине анлăн явăçтарман. Сĕнтĕр районĕнчи колхозсем пĕлтĕр 500 пĕве тума обязательствăсем илнĕччĕ. Анчах çуллахи вăхăтра пĕр пĕве те пĕвелеймерĕç. Улатăр районĕнче хăш çĕрте, хăш колхозра, мĕнле пĕве пĕвелеме май пуррине шута илмесĕрех, кашни колхозрах 9-шар пĕве тума палăртнă пулнă. Паллах ĕнтĕ, кăна вĕсем пурнăçа кĕртме пултарайман.

Çĕмĕрле, Етĕрне, Тăвай, Калинински, Канаш, Шупашкар тата Шăмăршă районĕсенче, шыв хуçалăхне йĕркене кĕртес тĕлĕшпе большевикла ĕç пуçарса ярас вырăнне, культурăллă пĕвесем, кӳлĕсем, çăлсем тăвассине татăклăнах вăйлатса пырас вырăнне, çак ĕçе ячĕшĕн çеç, алăран ярас шутпа кăна ĕçленĕ. Васкавлăн ĕçлесе, вĕсем 50-шар, 90-шар пĕчĕк пĕвесем пĕвелесе тухнă пулнă. Паллах ĕнтĕ, кун пек ĕçĕн уссийĕ пархатарлă пулма пултарайман. Çак пĕчĕк пĕвесене кĕркуннехи вăйлăрах çăмăрсемех çĕмĕрсе, юхтарса кайнă.

«8-ое марта» колхозра (Кувакино р.), 1938 çулта тума тытăннă пысăк пĕвене туса пĕтерес вырăнне, вĕсем вăхăтлăха икĕ пĕчĕк пĕве тунă. Хăйсем шучĕпе вĕсем «пит те пысăк» ĕç тунă тесе, çакăнпа лăпланса ларнă. Шел, анчах ун пек çитменлĕхсем ытти колхозсенче те сахал мар. Шыв хуçалăхне йĕркелес тĕлĕшпе начар ĕçлекен колхозсен малта пыракан колхозсенчен вĕренни кирлĕ. Тырпул тухăçне ӳстерес тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне хăпартас тĕлĕшпе лайăх ĕçлекен колхозсем шыв хуçалăхне пысăк вырăна хураççĕ, пĕвесене, çăлкуçĕсене, кӳлĕсене яланах тирпейлĕ пăхса усраççĕ, вĕсемпе лайăх тата пĕлсе усă кураççĕ, шыв вырăнĕсене аслăлатса пыраççĕ. Вĕсем çакна лайăх пĕлеççĕ: шыв çанталăка нӳрлĕх кӳрет, вăл тырпулсене, пахча-çимĕçсене шăварма, выльăх-чĕрлĕхе шăварма, пушарсемпе кĕрешме тата хуçалăхри тĕрлĕрен нумай ĕçсене тума кирлĕ. Шыв ял илемне кӳрет. Колхоз хуçалăхне пур енчен те вăйлăн аталантарас тесе шыв хуçалăхне аслăлатса, çирĕплетсе пырас пулать. Çак ĕçе тума пирĕн пурте пур, пуçарса, тăрăшса, çине тăрса ĕçлени кăна кирлĕ.

Кӳлĕсем, пĕвесем нумай тума пулать. Анчах пĕве тунипех ĕç пĕтмест-ха. Пĕве пĕвелени — вăл çур ĕç кăна. Пĕвесемпе, кӳлĕсемпе пĕлсе тата хуçалăх тĕлĕшĕнчен тупăшлă усă курассине йĕркелемелле. Ку тĕлĕшпе те пире малта пыракан колхозсем паха тĕслĕхсем кăтартса параççĕ. Кӳлхĕрринчи «Трактор» колхозра (Калинински р.) 14,5 гектар сарлакĕш шыв çинче пулăсем — караспа уланкă ĕрчетеççĕ. Уравăшра тата Упнерти колхозсенче те (Вăрнар р.) 4-шар гектар сарлакĕш кӳлĕсемпе пĕвесенче пулă ĕрчетеççĕ. Малта пыракан колхозсем, пулă ĕрчетнипе пĕрлех, хур-кăвакалсем ĕрчетеççĕ. Ку вăл пит те кирлĕ ĕç, колхоз хуçалăхне çĕклеме пулăшакан ĕç.

Анчах калас пулать: кӳлĕсемпе пĕвесенче шывра ишекен кайăксем тата пулăсем ĕрчетес ĕçе пирĕн республикăра паянхи куна çитсе те кирлĕ пек йĕркелемен. Колхозсем тунă 416 пĕвепе кӳлĕсенче пуринче те пулă ĕрчетме май пур. Анчах ку таринччен 70 çĕрте кăна пулă ĕрчетме тытăннă. Шывра ишекен кайăксен фермисем пирĕн республикăра питĕ сахал.

Колхозсенче пĕвесемпе кӳлĕсем тăвасси — вăл пит те пысăк та ответлă ĕç. Ана тĕплĕн шутласа туни кирлĕ, вăл тĕлĕшпе кампанисем тăрăх çеç мар, яланах ĕçлемелле. Анчах та хăшпĕр районсемпе колхозсенчи руководительсем çакна ăнланса илеймеç-ха. Уйрăм руководительсем, шыв хуçалăхне чăннипех йĕркелес вырăнне, çак ыйту тăрăх юмах-халапа кăна шыв пек нумай юхтарнă. Чылай районсенче ку тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлессинчен вăхăта ытларах шавласа ирттернĕ.

Тăвай, Етĕрне, Çĕмĕрле тата ытти районсенче те пысăк, нумай çуллăха пыракан пĕвесем тăвас вырăнне çур метр е пĕр метр çӳлĕш пĕвелесе пĕчĕк кӳлĕ пек пĕвесем кăна тунă. Паллах ĕнтĕ, ун пек пĕвесем лачака вырăнĕ пек çеç пулса тăраççĕ. Ун пек ăшăх пĕвесенче шыва курăк сăрса илет, вĕсем сив чир ертекен вырăнсем çеç пулса тăма пултараççĕ.

Хăшпĕр районсенчи тата колхозсенчи руководительсем, шыв хуçалăхĕ çине сӳрĕккĕн пăхнине пула, чылай колхозсенче пĕлтĕр-виçĕмçулсенче тума тытăннă пĕвесене халĕ те туса çитереймен. «Восток» (Чкаловски р.), «Путь Ильича» (Улатăр р.), «12 лет Октября» (Кувакино р.), «Люцерн» (Ишлей р.), «Этна» (Çĕрпӳ р.) колхозсенче 1939 çулта тума тытăннă пĕвесем патĕнче ытлашши шыва юхса кайма канавсем чавса çитермен. Çавна пула ĕнтĕ асăннă колхозсенчи пĕвесене кашни çулах шыв ватса пырать. «Осоавиахим» колхозра (Чкаловски р.) лайăх пĕвенех, çулленех юсаса тĕреклетсе пыман пирки, япăхтарса янă.

Республикăра пĕвесемпе кӳлĕсем тăвасси тата шыв хуçалăхĕпе лайăхрах усă курасси çинчен ЧАССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Чăваш Обкомĕн бюровĕ майăн 4-мĕшĕнче ятарласа постановлени йышăнчĕç. Парти Обкомĕпе ЧАССР Совнаркомĕ районри организацисене тата колхозсене ку тĕлĕшпе татăклă кăтартусем пачĕç. 1941 çулта тумалли ĕçсен планне çирĕплетрĕç.

Кăçал республикăра пĕвесемпе кӳлĕсенче—420 гектар чухлĕ шыв лаптăкăшĕнче пулăсем ĕрчетмелле, шыв çывăхĕсенче 25.000 хур кăвакал ĕрчетмелле. Çакна пурнăçа кĕртме çĕрĕç органĕсен пĕтĕм хастарлăхпа тытăнас пулать. Партипе совет органĕсен задачи — вăл ĕçе куллен тĕрĕслесе тата ертсе пырасси пулать. Хăш вырăнсенче мĕнле пĕвесем, кӳлĕсем тума май пурри çинчен канаш парасси, кӳлĕсемпе пĕвесем тăвас ĕçре пулăшасси — гидротехниксемпе мелиораторсен хисеплĕ задачи пулса тăрать.

Чылай колхозсенче халĕ пĕвесемпе кӳлĕсем çук-ха. Вĕсене тумаллах! Пĕвесем пĕвеленĕ çĕрте те ку тĕлĕшпе ĕçе пĕтĕмпех туса çитермен: çырма хĕррисене йывăçсем лартса тухман, çырансене çирĕплетмен, пĕве умĕсене тĕреклетмен, пĕвесене тасатман, шыв юхса тухма канавсем чавман т. ыт. те. Çаксене те халех тумалла. Типекен çырмасенче шыва хальхи вăхăтра, шыв тулăхрах юхнă вăхăтра тытса юлма тăрăшас пулать. Шыв хуçалăхне яланах тирпейлĕ йĕркелесе пымалла.

Партипе правительство ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстернĕшĕн колхозниксене хушса тӳлесси çинчен йышăннă постановлени колхозниксемпе колхозницăсен ĕç хастарлăхне хăпартса пырать. Колхозниксем пур ĕçре те тата лайăхрах, тата ытларах ĕçлесшĕн тăрăшаççĕ.

Партипе совет вырăнти органĕсен çĕрĕç органĕсен кашни колхозрах пĕвесем пĕвелеме, кӳлĕсем тума — шыв хуçалăхне тимлĕн йĕркелесе пыма пулăшмалла. Çакă вăл колхозлă çĕрĕçе татах та çӳлерех пусăма хăпартма унăн культурине ӳстерме, ялхуçалăх артелĕн обществăллă хуçалăхне вăйлăн çирĕплетсе пыма пулăшать.

Агротехникăна пăсаççĕ

ÇĔРПӲ, майăн 7-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Пазаркасси, Иккĕмĕш Вăрманкасси тата Чурачăк ялсовечĕсенчи пур колхозсенче те уйхир ĕçĕсем сарăлса пыраççĕ.

«Новая сила» колхоз паянхи куна 35 гектар сухаланă, пĕр гектар вика акнă. Ку колхозра столовăй ĕçлеме пуçларĕ.

Хăшпĕр колхозсенче агротехника правилисене пăсаççĕ. Чурачăк ялсоветĕнчи «Броневик» колхозри пĕрремĕш бригадăри колхозниксем ăшăх, 8—10 сантиметр тарăнĕш кăна сухалаççĕ. Ку колхозра плугсене пахалăхлă юсаман. Çавна пула чылай плугсем сухалама тытăннă-тытăнманах стройран тухаççĕ. «Пучах» колхозри Лаврентьев юлташ ертсе пыракан бригадăри колхозниксем те ăшăх, 10—12 сантиметр кăна сухалаççĕ.

(Хамăр корр.).

Анна Паукер ССР Союзне килнĕ

КИШИНЕВ, майăн 4-мĕш. (ТАСС). Кунта Румынирен Анна Паукер — Румынири рабочи движенийĕн активлă деятелĕсенчен пĕри килсе çитнĕ. Анна Паукер юлашки кунсем çитиччен тĕрмере ларнă. Ăна Румынири влаçсем 1935 çулта арестленĕ. Арестленĕ чухне ăна йывăр амантнă. Румынири революционерсен группипе пĕрле Анна Паукера 10 çул хушши тĕрмере хупса усрамалла пулнă. Тĕрмери йывăр условисем унăн хăюллăхне, ĕççыннисен ĕçĕшĕн кĕрешес кăмăлне хуçайман.

ССР Союзĕн правительствипе Румыни правительстви хушшинче пулса иртнĕ калаçусем хыççăн Анна Паукера ирĕке кăларнă, халĕ вăл ССР Союзне килсе çитнĕ.

Кишиневри вокзалта Анна Паукера обществăллă организацисен представителĕсем ăшшăн кĕтсе илнĕ.

Ĕç вăйĕсен резервисен СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Главнăй Управленийĕнче

ССР Союзĕн Совнаркомĕ 1941 çулти апрелĕн 22-мĕшĕнче йышăннă постановление пурнăçа кĕртес май, Ĕç вăйĕсен резервисен СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Главнăй Управленийĕн начальникĕ П. Г. Москатов юлташ 1941 çулта фабрикăпа завод ĕçне вĕренмелли шкулсенче, ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисенче государство ĕç вăйĕсен резервисене хатĕрлесси çинчен приказ кăларнă.

1941 çулти июнĕн 5-мĕшĕпе 20-мĕш хушшинче фабрикăпа завод ĕçне вĕренмелли шкулсене хулари, колхозри тата ялти ытти çамрăксем — 16—17 çула çитнĕ çамрăксем хушшинчен призыв (мобилизаци) йĕркипе 325 пин çын илмелле. Ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисене 1941 çулти августăн 5-мĕшĕпе 20-мĕш хушшинче илеççĕ. Училищĕсене хуларипе колхозри çамрăксем — 14-15 çула çитнĕ арçын ачасем шутĕнчен 329 пин çын илмелле.

Çĕркăмрăк, горноруднăй, металлурги, хими промышленноçĕн, чугунçул транспорчĕн, строительство ĕçĕн тата стройматериалсен промышленноçĕн ФЗО шкулĕсене 17 çула çитнĕ çамрăксене илеççĕ, çĕркăмрăк, горноруднăй, металлурги, хими промышленноçĕн ремесленнăй училищисене — 15—16 çула çитнисене илеççĕ.

Ĕççынни депутачĕсен Совечĕсен хуласенчи, облаçсенчи тата крайсенчи исполкомĕсем, союзлă тата автономлă республикăсен совнаркомĕсем, СССР Совнаркомĕ кашни область, край тата республика тăрăх призыв йĕркипе илме çирĕплетнĕ контингента шута илсе, ФЗО шкулĕсене, ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисене призыв йĕркипе кашни хулапа административнăй район тăрăх миçе çын илмеллине палăртса çирĕплетме, райсоветсен исполкомĕсем — колхозсемпе ялсоветсем тăрăх миçе çын илмеллине палăртса пама тивĕçлĕ.

Ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисене усăн (ирĕклĕн) пухас йĕркепе хулари 15—16 çула çитнĕ хĕрарăмсем шутĕнчен 35 пин çын илеççĕ.

ФЗО шкулĕсене, ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисене призыв йĕркипе илнĕ колхозри çамрăксене колхозсен шучĕпе çиелтен тăхăнмалли тумтир, урана тăхăнмалли, аялтан тăхăнмалли икĕ мăшăр кĕпе-йĕм тата çул çинче кайнă чух тăранса пыма продуктсем хатĕрлесе параççĕ; хулари çамрăксене тата ялти çамрăксене, колхозра тăманнисене — ашшĕ-амăшсен шучĕпе, ачасен çурчĕсен воспитанникĕсене — наркомпроссен органĕсен шучĕпе хатĕрлесе параççĕ.

ФЗО шкулĕсене, ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисене çĕнĕрен илекенсем валли производство çурчĕсемпе пурăнмалли çуртсем хатĕрлес тĕлĕшпе ĕç вăйĕсен резервисен хуласенчи, облаçсенчи, крайсенчи тата республикăсенчи управленийĕсене çакна тума хушнă: вĕсен ССР Союзĕн Совнаркомĕ йышăннă решени тăрăх Ĕç вăйĕсен резервисен Главнăй Управленине паракан çуртсене наркоматсемпе ведомствăсенчен йышăнма тытăнмалла.

СССР Совнаркомĕ йышăннă постановлени тăрăх Ĕç вăйĕсен резервисен Главнăй Управленийĕн начальникĕ çакăн пекех ФЗО шкулĕсен, ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисен вĕренӳпе производство çурчĕсемпе пурăнмалли çурчĕсен капитальнăй строительствин планне çирĕплетнĕ. Çак çуртсене наркоматсем тата ĕççынни депутачĕсен Совечĕсен хуласенчи, облаçсенчи, крайсенчи исполкомĕсем тата союзлă республикăсемпе автономлă республикăсен совнаркомĕсем подряд йĕркипе тăваççĕ.

Хуласенче, облаçсенче, крайсенче тата республикăсенче çамрăксене ФЗО шкулĕсене, ремесленнăй училищĕсемпе чугунçул училищисене илмелли призыва (мобилизацине) тĕплĕн хатĕрлеме тата организованно ирттерме, халĕ ĕçлекен тата çĕнĕрен организацилекен ФЗО шкулĕсемпе училищĕсене çĕнĕ вĕренекенсем илмешкĕн вăхăтра хатĕрлеме, производство ĕçне вĕрентессине организацилеме, çĕнĕ вĕренекенсем валли ĕçри тумтирпе формăллă тумтире, урана тăхăнмаллисене, аялтан тăхăнмалли кĕпе-йĕме, выртса тăма кирлĕ хатĕрсене вăхăтра туса хатĕрлеме, тăрантарса усрас тата культурăпа йăлара кирлĕ условисене туса парас ĕçе организацилеме май паракан практикăллă ĕçсем туса ирттерме палăртнă.

(ТАСС).

Навигаци умĕн пăрсене сăнаса вĕренес ĕç

Черевичный Мускава тавăрăнма хатĕрленет. Асямов летчикăн инçетри широтасем çинчи рейсĕ

ВРАНГЕЛЬ УТРАВĔ, майăн 4-мĕш. (ТАСС). Майăн пĕрремĕш кунне Арктикăн инçетри широтисем çинчи экспедицин участникĕсем Шмидт мысĕ çинчи полярниксен коллективĕпе пĕрле савăнăçлăн кĕтсе илнĕ. Экспедицин научнăй работникĕсем Острекинпа Черниговский юлташсем майăн пĕрремĕшĕнчи празднике Врангель утравĕ çинче ирттернĕ.

Летчик Черевичный юлташ Шмидт мысĕ çинчен Анадыре вĕçсе кайма ĕлкĕрнĕ, унта темиçе сехет хушши ирттернĕ хыççăн, каялла тавăрăннă. Майăн 2-мĕшĕнче Мускав вăхăчĕпе 6 сехет те 58 минутăра Черевичный Шмидт мысĕ çинчен вĕçсе çĕкленнĕ, 1 сехет те 27 минута иртсен «СССР Н-169» самолета Врангель утравĕ çинче антарса лартнă.

Экспедици механикĕсем самолета каялла, Мускава вĕçсе тавăрăнма хатĕрлеççĕ. Çул çинче сывлăш экспедицийĕ Арктикăри аслă магистральран çурçĕр енчи пăр обстановкине тĕплĕн сăнаса вĕренет. Çурçĕр тинĕс çулĕн Главнăй Управленийĕ экипажа Лаптевсен тинĕсĕпе Хĕвелтухăç-Çĕпĕр тинĕсĕн чиккинче вырнаçса тăракан Котельнăй утравăн районне тĕплĕн çутатса пама хушнă.

* * *

УЕДИНЕНИ УТРАВĔ, майăн 4 мĕш. (ТАСС). Уединени утравĕ çинчи — Карски тинĕсĕн центрĕнчи, 78-мĕш параллель патĕнчи полярти станци 5 çул хушши ĕçлет ĕнтĕ. Арктикăри пилотсем çак секторти пăр обстановкине сăнанă чухне самолетсен моторĕсем кĕрленине утрав çинчи полярниксем нумай хут илтнĕ. Анчах та кăçалхи март уйăхĕнче кăна кунта пирвайхи самолет анса ларнă: пилот Котов юлташ полярниксем валли Пысăк Çĕр çинчен хаçатсем тата почта илсе пынă.

Май уявĕн кунĕсенче утрав çине сывлăшри çĕнĕ хăнасем пынă: кунта летчик Асямов юлташ тытса пыракан «СССР Н-305» самолет пырса çитнĕ. Çак машинăн штурманĕ — Арктикăри опытлă аэронавигатор Жуков юлташ.

Горючи запасĕсем илнĕ хыççăн, Асямовпа Жуков юлташсем, лайăх çанталăкпа усă курса, Уединени утравĕ çинчен Арктикăн инçетри широтисем çинчи пăрсене сăнаса вĕренме вĕçсе кайнă. Самолет сывлăшра 8 сехете яхăн ирттернĕ. Самолет экипажĕ Уединени утравĕ патĕнчен çурçĕр широтин 81 градусĕпе 30 минути таран сарăлса выртакан района сăнаса тухнă.

* * *

Арктикăра пăрсене навигаци умĕн сăнаса тухас тĕлĕшпе, Черевичныйпа Асямов юлташсемсĕр пуçне, летчиксемпе штурмансем — Еременко, Бузаев, Жадринский, Панюшевич юлташсем тата ыттисем те ĕçлеççĕ. Вĕсем пухнă сведенисене Арктикăри килес навигаци валли пăр прогнозĕсен карттисем çине кĕртеççĕ.

(ТАСС).

Черевичный самолечĕ полярти тинĕссен пăрĕсем тĕлĕнче

Майăн 6-мĕшĕнче Мускав вăхăчĕпе 15 сехет те 50 минутăра Арктикăри инçетри широтсем çинчи экспедици — «СССР Н-169» самолетпа вĕçсе кайнă экспедици Таймыр юханшывĕ тинĕсе юхса тухакан вырăна вĕçсе çитнĕ.

20 сехет хушшинче Черевичныйпа Каминский юлташсем самолета Врангель утравĕ патĕнчен Таймыр çурмаутравĕн хĕвеланăç çыранĕ патне илсе çитернĕ — Хĕвелтухăç Çĕпĕр тинĕсĕпе Лаптевсен тинĕсĕн пăрĕсем урлă питех те пысăк хушăна вĕçсе тухнă.

Сывлăш карапĕн экипажĕнчен Çурçĕр тинĕс çулĕн Главнăй Управленийĕнчен илнĕ радиограммăсем çак ăнăçлă вĕçсевĕн обстановкине çутатса параççĕ. 3000 километра яхăн тăсăлса выртакан пĕтĕм маршрут тăрăх экспедици участникĕсем пăрсем мĕнлине тĕплĕн сăнаса пынă.

Майăн 6-мĕш. (ТАСС).

Республика уйхирĕсенче

КАЛИНИНО, майăн 7-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Районри хăшпĕр колхозсем çуракине тухрĕç. Мăнъялти «Трактор» колхоз — 20 гектар, Кӳлхĕрринчи «Трактор» колхоз 30 гектар сухаланă тата 6 гектар çинче утăлăх вика акнă. Çавăн пекех Ермошкăри Калинин ячĕпе тăракан колхоз та акана тухрĕ. Вĕсем пирвайхи кун утăлăх вика 7,5 гектар акрĕç.

Паянхи куна районĕпе кĕрхи çĕртмене 1924 гектар сӳреленĕ, çĕрулми вăрлăхне 2000 центнер тата тĕштырăсен вăрлăхне 2430 центнер яровизациленĕ, 943 гектар çине клевер акнă.

И. СОЛОВЬЕВ.
Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

* * *

ШĂХАСАН. Шуркасси ялсоветне кĕрекен колхозсем çурхи ĕçсене тума тытăнчĕç. Ялсовечĕ тăрăх çак кунсенче 98 гектар клевер акнă, çĕрулми вăрлăхне 85 центнер яровизациленĕ тата 33 гектар çинче калчасене апат панă.

Колхозсем вăрлăхсене протравить туса акаççĕ. Паянхи куна 194 центнер вăрлăх протравить тунă.

Çуртрисене пĕтĕмпех машинăпа акаççĕ. «Большевик» колхоз çĕнĕ сеялка туянчĕ.

В. АНТОНОВ.

* * *

ЕЛЧĔК. Аслă Елчĕкри Ленин ячĕпе тăракан колхоз майăн пĕрремĕшĕнче уйрăм участоксем çине çуртрисем акма тухрĕ. Колхоз кăçал 110 гектар ытла клевер акса хăварнă.

Çуракине тухнă çĕре колхоз 300 центнер вăрлăх яровизаци туса хатĕрленĕ. Калчасене апат пама тытăннă. Пирвайхи кунсенче 24 гектар çинче калчасене апат панă.

Бригадăсенче культурăллă-массăллă ĕçсем ирттереççĕ, стена хаçачĕсем кăлараççĕ. Стена хаçачĕсем кăларма учительсем пулăшса пыраççĕ.

Е. МАРТЫНОВ.

Çуракине тухма хатĕр

ÇĔРПӲ, майăн 6-мĕш. Хулари Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем кăçалхи çуракине хатĕрленнĕ чухне нихăçанхинчен те хĕрӳллĕн ĕçлерĕç. Вĕсен пурин те пĕр ĕмĕт пулнă: агротехника правилисене тĕрĕс пурнăçласа пырса, тырпул, пахча-çимĕç, утă-улăм ытларах туса илессишĕн кĕрешмелле. ВКП(б) Центральнăй Комитечĕпе СССР Совнаркомĕ кăçалхи мартăн 13-мĕшĕнче йышăннă постановлени вĕсен ĕçлес хастарлăхне татах та ытларах çĕклесе янă. Колхоз çуракине пĕтĕмпех хатĕрленсе çитнĕ. Колхозниксем ыран-паян ака ĕçĕсем пуçланасса кĕтеççĕ.

Колхоз председателĕ Дьяконов тата колхоз агрономĕ Дрезина юлташсем пĕр эрне хушши ĕнтĕ кашни кунах уя тухса çĕр типсе çитнине тĕрĕслеççĕ. Дрезина юлташ халь кăна уй тăрăх çаврăнса килнĕ, — çĕр кăштах типсе çитмен-ха, анчах паян-ыранах сухалама тухма пулать, — тет вăл.

Агротехника ĕçĕсене пурнăçа кĕртме иртнĕ çултинчен лайăхрах хатĕрленнĕ. Тĕрлĕ вăрлăхсене пĕрле илсен 86 центнер яровизациленĕ. Урпа, тулă, сĕлĕ вăрлăхĕсене пĕтĕмпех яровизацилесе акаççĕ. Пăрçа вăрлăхне нитрагинизацилеççĕ. Вĕсемсĕр пуçне кăçал пуçласа термически йĕркепе чӳхесе акаççĕ.

Колхоз правленинче çураки ирттерме тунă ĕç планĕ çакăнса тăрать. Кăçал 260 гектар çине çуртри акмалла, ĕçлекен кашни лаша пуçне 6 гектар тивет. Ĕç планĕ тунă чухне пурне те тĕплĕн хисепе илнĕ. Тĕштырăсене 7 кун хушшинче акса хăвармалла.

Колхозниксен ĕçлес хаваслăхĕ пысăк. Вĕсем çуракине организованно туса, уй ĕçĕсене агротехника хушнă пек пысăк пахалăхпа туса ирттерме хатĕр тăраççĕ.

Т. М.

Хĕрӳллĕ ĕç пырать

Халĕ колхозра хĕрӳллĕ ĕç пырать. Тăваттăмĕш кун ĕнтĕ колхозниксем массăллă акара. Ирĕн-каçăн уйхирте 3 трактор, 30 лаша, 38 çын ĕçлет. Трактористсем, плугарьсем, сӳрелекенсем, сеяльщиксем пурте пĕр-пĕринпе ăмăртаççĕ, пурте вĕсем хастарлă ĕçе кӳлĕннĕ.

Пĕрремĕш бригадăна Яков Мажуков ертсе пырать. Вăл бригадирта тăваттăмĕш çул ĕçлет. Бригадăн кăçал 11 гектар çине урпа, 32 гектар сĕлĕ, 23,52 гектар тулă, 7 гектар пăрçа акмалла. Колхозниксем ака ĕçне 7—8 кун хушшинче вĕçлеме шутлаççĕ. Бригада иртнĕ çулта вăтамран кашни гектартан 16,5 центнер тĕштырă туса илнĕ, кăçал вара 20 центнертан кая мар туса илме пулаççĕ.

Бригада членĕсем акана апрелĕн 30-мĕшĕнчех тухрĕç. Анчах çанталăк чăрмантарчĕ, çăмăр çурĕ. Вара тепĕр кунне ирех хирте ака ĕçĕ пуçланчĕ. Çавăнтанпа уйра кашни кунах 16—17 çын ĕçлеççĕ.

Ку бригада участокĕнчен инçех мар Михаил Яков бригадин членĕсем сухаласа акаççĕ. Акă сухаçсем Н. Ермикеевпа Н. Шараськин тата М. Ермикеев юлташсем нормăсене ытлашшипех тултараççĕ, сеяльщик Ф. Мартынов та ĕçе пысăк пахалăхпа тăвать. Ку бригада членĕсем те кăçал гектартан 20 центнертан кая мар тырă туса илес задача лартнă. Ăна пурнăçлассишĕн кĕрешӳ вăйлансах пырать. Колхозниксем ĕçе ирхине ирех тухса тĕттĕм пулсан кăна таврăнаççĕ. Вĕсем хĕллехи вăхăтра та начар мар ĕçлерĕç.

«14 лет Октября» колхоз кăçал акана районра пуринчен те малтан тухрĕ. Малтанхи кунсенчех çĕр пур çĕрте те типсе çитмен пирки суйласа сухалама лекрĕ. Типсе çитмен вырăнсем халь те пур. Вĕсене колхоз каярахпа сухаласа акма шутлать.

— Халĕ 1-мĕшпе 6-мĕш уйсенче акатпăр. Кун хыççăн вара пахча-çимĕç валли сухалатпăр, каярахпа 3—4-мĕш уйсене куçатпăр. Халь унта сухалама май çук, Сăрă шывĕ сарăлса кайнă та патне пыма та çук,—тет колхоз председателĕ Отрыванкин юлташ.

Малтанхи тăватă кун хушшинче колхоз 50 гектар ытларах çĕр çине çурхи тырăсем акнă. Паллах, хăвăртлăхсене çителĕклĕ теме çук. Ку вăл вырăнăн-вырăнăн суйласа акнă хисеп кăна. Çитес кунсенче ĕнтĕ çураки ĕçне татах та пысăкрах хăвăртлăхсемпе, анлăраххăн сарăлса пымалла.

Колхоз Анат Кăмашари «Красный пахарь» колхозпа ăмăртăва тухнă. Ăмăртун тĕп пункчĕ — гектартан 20 центнер тĕштырă туса илесси. Çавăншăн ĕнтĕ халĕ колхозра хĕрӳллĕ ĕç пырать.

Хар. ЛИСИН.
Çĕмĕрле. **(Хамăр корр.).**

ХРОНИКА

РСФСР Наркомпросĕ, Мускав хулинчи обществăллă организацисем тата государствăн Мускаври педагогика институтĕнчи студентсемпе работниксен коллективĕсем ыйтнипе СССР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ института В. И. ЛЕНИН ятне панă. (ТАСС).

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: «СССР Н-169» самолет 1-мĕш №-лĕ пăр çинче. Самолет командирĕн И. Черевичныйăн фото-ӳкерчĕкĕ (ТАСС). Фото-ӳкерчĕке Мускава Совет Союзĕн Геройĕ И. П. Мазурук тата летчик-орденоносец М. И. Козлов илсе килнĕ.

ПАРТИ ПУРНӐҪӖ

XVIII партконференци решенийӗсене ҫине тӑрса пурнӑҫламалла

Апрелӗн 26—27-мӗшсенче Куславкка комбинатӗнчи пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗ пулса иртрӗ.

Отчетлӑ тапхӑрта партбюро ӗҫӗнче ҫитӗнӳсем сахал мар пулнӑ. Ҫав вӑхӑтра 18 ҫынна ВКП(б) членне, 10 ҫынна ВКП(б) членӗн кандидатне илнӗ, пуҫламӗш парторганизацин йышӗ чылай ӳснӗ. Комбинат производствӑллӑ плана 1940 ҫулта 105,7 процент тултарнӑ. Ӗҫ тухӑҫлӑхне планпа 11 процент ӳстерме пӑхнӑ пулсан, 15,1 процент ӳстернӗ.

1941 ҫулти 1-мӗш квартал планне, пӗтӗмӗшпе илсен, 114,7 процент тултарнӑ.

Анчах та партбюро секретарӗ В. Новиков юлташ хӑйӗн отчетлӑ докладӗнче хӑшпӗр ҫитменлӗхсем ҫинчен сӑмах тапратсан та, вӗсем ҫинчен ҫиелтен ҫеҫ каласа хӑварчӗ. Ҫитменлӗхсен сӑлтавӗ ҫинчен асӑнмарӗ те.

Паллах ӗнтӗ, мухтанчӑклӑ доклад никама та ҫырлахтармарӗ. Тухса калакан коммунистсем критикӑпа самокритикӑна анлӑн сарса, партбюро ӗҫӗнчи тата производствӑри ҫитменлӗхсене тӗппипех уҫса пачӗҫ. Комбинатра ҫитӗнӳсем ҫеҫ мар, ҫитменлӗхсем те нумаййине палӑртрӗҫ.

Комбинат халиччен кивӗлле ӗҫлет. Производствӑллӑ плана вӑтам шутпа тултарнипе лӑпланса кулленхи графика нихҫан та пурнӑҫламасть. График вӑл формӑшӑн ҫеҫ тунӑ япала. Кунта штурмовщина пуҫпулса тӑрать.

Акӑ, апрелӗн 1-мӗшӗнче плана 22,9 процент тултарнӑ пулнӑ. 2-мӗшӗнче вара 47,6, 3-мӗшӗнче 88, апрелӗн 22-мӗшӗнче 61, 23-мӗшӗнче — 105, апрелӗн 25-мӗшӗнче мӗнпурӗ те 18,8 процент ҫеҫ тултарнӑ.

Ҫакӑн пек сикчӗллӗ ӗҫленипе час-часах кирлӗрех продукцисем туса кӑларассине кая хӑварса, кирлӗ мар продукцине васкавлӑ туса кӑларса сиен кураҫҫӗ. Унашкал ӗҫсем 1940 ҫулта та пайтах пулнӑ. Сӑмахран, савӑт-сапа (тарные дощечки) тӑвас плана 200 процент ытла тултарса 300.000 тенкӗлӗх ытлашши продукци туса тултарнӑ. Вӗсем халӗ те ниҫта вырнаҫмасӑр сапаланса выртаҫҫӗ. Ҫав хушӑрах ҫуртйӗр деталӗсен планне 20—25 процент ҫеҫ тултарса пынӑ. Халӗ те, кунсерен 400 алӑк туса кӑлармалла пулсан, 250—260 алӑк ҫеҫ туса кӑлараҫҫӗ.

Пиломатериалпа усӑ курас ӗҫ те питӗ япӑх тӑрать. Пиломатериалпа тирпейлӗ усӑ курманнипе, кӑҫалхи 1-мӗш кварталта 690 кубла метр ытлашши расходласа 73.303 тенкӗ тӑкак курнӑ.

Хӑшпӗр продукцин хӑйне ларакан хакӗ ӳсни те палӑрать. Сӑмахран, ҫуртйӗр тӑвассипе кашни кубла метр 2 тенкӗ те 77 пус, алӑкӑн пӗр тӑваткӑл метрӗ 1 т. 10 пус, алӑк тумалли щитсен кашни кубла метрӗ 5 тенкӗ те 23 пус ӳснӗ.

Комбинат ҫаплах простойсенчен хӑтӑлаймасть. Хӑма ҫуракан цех хӑй кӑна 1148 сехет простой тунӑ.

Партбюро стахановецсене те ҫухатнӑ пулнӑ. Вӗсен йышӗ 400 ҫын шутланнӑ пулсан, халӗ 170 ҫын ҫеҫ.

Ҫак ҫитменлӗхсен сӑлтавӗсем пӗтӗмпе тенӗ пекех партбюро секретарӗн Новиков юлташӑн докладӗнче пытанса юлчӗҫ. Новиков юлташ ҫитменлӗхсем, вӗсен сӑлтавӗсем ҫинчен доклада юриех кӗртмен.

Стахановецсен йышӗ «чакни те», Новиков юлташ каланӑ тӑрӑх, стахановецсене учета илсе пырас ӗҫ начар тӑнинчен килнӗ.

Ҫакӑ тӗрӗс маррине станочница Мошкова юлташ питех те тӳррӗн кӑтартса пачӗ.

— Пирӗн партбюро, пуринчен ытла унӑн секретарӗ Новиков юлташ, — терӗ Мошкова юлташ,—кам мӗнле ӗҫленипе интересленмен. Новиков юлташ пӗр вӑхӑтрах цех начальникӗ пулнӑ пулсан та, производствӑллӑ канашлусенче пулса курман. Рабочисене никам та, ниепле задани те памаҫҫӗ. Ӗҫе пырсан камӑн мӗн ӗҫлемеллине пӗлмесӗр вӑхӑта нумай ирттеретпӗр. Ӗҫе тытӑнсан темиҫе тӗрлӗ ӗҫе хӑваласа хӑшкӑлтараҫҫӗ. Цехра нимӗнле йӗркелӗх те ҫук,—тет вӑл.

Мошкова юлташ сӑмахне ҫирӗплетсе, торцовщица Ильина юлташ та хӑйне пӗр ӗҫрен тепӗр ӗҫе хӑваланипе плана тултарма чӑрмантарни ҫинчен каласа пачӗ.

— Эпӗ комбинатра ӗҫлеме пуҫланӑранпа плана тултарманни пулманччӗ, халӗ 99 процент ҫеҫ тултартӑм, — тет вӑл.

Ҫапла ӗнтӗ, партбюро ӗҫӗнчи пысӑк ҫитменлӗх вӑл — партбюро рабочисене пӗлменни, вӗсем хушшинче политикӑллӑ-массӑллӑ ӗҫе туса пыманни, стахановла движенине ертсе пыманни пулать.

Партбюро единоначали рольне ҫӗклеме пулӑшман. Директор приказне пӗр пӑркаланмасӑр пурнӑҫа кӗртес вырӑнне, кунта малтан приказ тӗрӗссипе тӗрӗс марри ҫинчен дискусси тунӑ. Час-часах директор хушнине цех начальникӗсем пурнӑҫламаҫҫӗ, мастерсем цех начальникӗ хушнине пурнӑҫламаҫҫӗ.

Ҫавӑн пекех мастерсен рольне ҫӗклеменни те пур кунта. Час-часах вӗсем сменӑра культурӑллӑ хуҫа пулса производствӑшӑн хӑйсен ответлӑхне туйса ӗҫлес вырӑнне, пӗр-пӗрине чӑрмантарма пӑхаҫҫӗ.

Кашни харпӑрхӑй вырӑнче хуҫа пулса ӗҫлеменни главнӑй инженер Волков юлташ ӗҫӗсенче те курӑнать. Волков юлташ хӑйӗн хастарлӑхне пур ӗҫе те ярса илме тӑрӑшать. Цеха пырсан вӑл цех начальникӗ, мастер ӗҫне те тума пикенет. Депона кайсан машинист вырӑнне те тӑма пултарать. Конторӑра директор вырӑнче те ӗҫлет, пропусксем парать. Анчах хӑйӗн тӗп ӗҫне, технологи, производство процесне йӗркелессипе ҫителӗклӗ ӗҫлеймест. Сушильнӑй цех брак нумай кӑларни ҫинчен тахҫантанпах калаҫҫӗ. Цехра ҫурнӑ хӑмасене сортласа уйрӑм типӗтменнинчен те пайтах брак пулать. Анчах ку ӗҫе йӗркелесси ҫинчен никам та шухӑшламан.

Партиллӗ-политикӑллӑ тата массӑллӑ ӗҫ мӗнле пулса пынине тапратнӑ май, тухса калакансем уйрӑмӑнах партбюро ҫамрӑк коммунистсене воспитани парас тӗлӗшпе сахал ӗҫленине палӑртрӗҫ. Коммунистсем хӑйсен политикӑллӑ пӗлӳлӗхне хӑпартас тӗлӗшпе мӗнле ӗҫленине контроллесе пыманнине палӑртрӗҫ. Ҫавӑн пекех комсомолецсем хушшинче те политикӑллӑ воспитани ӗҫӗ ҫителӗксӗр пулса пынӑ.

Пуринчен ытла профсоюз завкомӗ нимӗн те ӗҫлеменнине сивлерӗҫ. Профсоюз завкомӗ рабочисем, служащисем, инженерно-технически работниксем хушшинче политикӑллӑ-массӑллӑ ӗҫе тума кирлине мансах кайнӑ. Вӑл стахановла движенине, социализмлӑ ӑмӑртӑва пуҫарса пырас вырӑнне, комбинатри рабочисем Ҫӗмӗрле комбинатне социализмлӑ ӑмӑртӑва чӗнме йышӑннине те ӗҫе кӗртмен.

Н. МРАНЬКА.

Малашне тата лайӑхрах ӗҫлеме хушаҫҫӗ

ШАХАСАН. Шуркассинчи территориллӗ пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗнче парторганизацин ӗҫӗсем ҫинчен М. Александров юлташ доклад туса пачӗ. Вӑл хӑйӗн докладӗнче парторганизаци тунӑ ҫитӗнӳсемпе унӑн ӗҫӗнчи ҫитменлӗхсем ҫинче тӗплӗн чарӑнса тӑчӗ.

Парторганизаци ертсе пынипе ялсовета кӗрекен колхозсем пысӑк ҫитӗнӳсем тунӑ. 1940 ҫулта колхозсенче ҫӗнӗрен 10 ферма организациленӗ. «Большевик» тата «Борец» колхозсенче пысӑк пӗвесем тунӑ. Вӑл пӗвесенче пулӑ ӗрчетеҫҫӗ. 1940 ҫулта колхозсем тухӑҫлӑ тырпул туса илнӗ. Колхозсенче дисциплина ҫирӗпленнӗ, ӗҫ тухӑҫлӑхӗ ӳснӗ.

Анчах, апла пулин те, парторганизаци ӗҫӗнче пысӑк ҫитменлӗхсем пур-ха. Парторганизаци обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫ ҫине ҫителӗксӗр ҫавӑрӑнса пӑхнӑ. Фермӑсем валли выльӑхсем туянса ҫитермен-ха. Ворошилов ячӗпе тӑракан колхозӑн ӗне ферминче планпа 30 пуҫ пулмалла пулсан, унта 17 пуҫ анчах. Сурӑхсем 30 пуҫ вырӑнне 18 пуҫ, чӑхсем 245 пуҫ вырӑнне 42 пуҫ ҫеҫ.

Фермӑсем валли колхозниксен ҫамрӑк выльӑхӗсене контрактаци тӑвасси те япӑх пулса пынӑ. Коммунист Филиппов ертсе пыракан колхозра — Ворошилов ячӗпе тӑракан колхозра 15 пӑру вырӑнне 6 пӑру ҫеҫ контрактациленӗ.

Отчетпа суйлав пухӑвӗнче колхозсенче транспорт инвентарӗсем япӑхланса кайни ҫине кӑтартса пачӗҫ. Шуркассинчи вӑтам шкул директорӗ парти членӗ Афанасьев юлташ коммунистсем хӑйсен политикӑллӑ пӗлӳлӗхне ӳстерсе пырас тӗлӗшпе начар ӗҫленине паллӑ турӗ.

— Парторганизацин секретарӗ шкул ӗҫӗпе пачах интересленмен, шкула сахал ҫӳренӗ, сахал пулӑшу панӑ. Ҫавна пула учительсем хушшинче харкашу пулса пынӑ,—тет Афанасьев юлташ.

Отчетпа суйлав пухӑвӗ пысӑк активлӑхпа иртрӗ, кӑтартнӑ ҫитменлӗхсене пӗтерме мероприятисем палӑртрӗ.

В. НИКАНОРОВ.

Суйлавсен хроники

ЕЛЧӖК. Аслӑ Таябари пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗ парторганизаци ӗҫӗсем ҫинчен Шаков юлташ туса панӑ отчетлӑ доклада пысӑк активлӑхпа сӳтсе-яврӗ.

Коммунистсем пуҫламӗш парторганизацин ӗҫӗсем юлашки вӑхӑтра чылаях лайӑхланнине, ҫавнашкалах ӗҫри хӑшпӗр ҫитменлӗхсене палӑртрӗҫ.

Отчетпа суйлав пухӑвӗ колхоза пӗлсе ертсе пыма, ҫуракине кӗске срокра тата пысӑк пахалӑхпа ирттерме, ҫак ӗҫре коммунистсене примерлӑ пулма хушса хӑварчӗ. **А. ЧЕРНОВ.**

СӖНТӖР. Районри «Ӗҫ ялавӗ» хаҫат редакцинчи пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗ парторганизаци тата унӑн секретарӗ отчетлӑ тапхӑрта чылай аван ӗҫленине паллӑ турӗ.

Коммунистсем отчетпа суйлав пухӑвӗнче малашне татах та лайӑхрах ӗҫлеме паха сӗнӳсем парса хӑварчӗҫ.

П. ЯРГУНЬКИН.

КУКЕҪ. ВКП(б) райкомӗнчи пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗ коммунистсем активлӑн тухса калаҫнипе тата хаклӑ сӗнӳсем панипе иртрӗ.

Доклад тӑрӑх пренире 19 коммунист тухса каларӗҫ. Вӗсем пуҫламӗш парторганизацин ҫитменлӗхӗсене палӑртрӗҫ. Коммунистсен отчетпа суйлав пухӑвӗ ҫитменлӗхсене пӗтерме тата малашне лайӑхрах ӗҫлеме тивӗҫлӗ решени йышӑнчӗ. **П. НИКИТИН.**

Малтанхи утӑмсем

ВКП(б) Центральный Комитечӗн районри хаҫатсем ҫинчен йышӑннӑ постановленийӗ тухиччен «Коммунизм ҫулӗпе» хаҫат редакцийӗ авторсен коллективӗпе начар ӗҫленӗ. ЦК ВКП(б) постановленийӗ тухнӑранпа ку ӗҫ чылай аванланчӗ. Ӑна ҫак фактсем те аван кӑтартса параҫҫӗ. Иртнӗ ҫулта пирӗн редакцине 1760 ҫыру килнӗ. Вӗсенчен 778 ҫырӑвӗпе хаҫатра усӑ курнӑ, 143 ҫырӑва тӗрӗслеме янӑ. Унчухне хаҫат страницисем ҫинче редакцинче ӗҫлекенсем ытларах вырӑн йышӑннӑ. Селькорсен йышӗ те сахал пулнӑ. Редакци активӗ те вӑйлах пулман.

ВКП(б) райкомӗ редакци ӗҫӗпе сахал интересленнӗ, сахал пулӑшнӑ пулнӑ.

Халӗ пачах урӑхла. Хаҫат ялхуҫалӑх специалисчӗсемпе, ялти интеллигенципе, партипе комсомол активӗпе тата ялхуҫалӑхӗнчи стахановецсемпе ҫыхӑнса ӗҫлеме тытӑнчӗ. Хаҫата ҫырса тӑракансен йышӗ 224 ҫынна ҫитрӗ. Вӑл шутра 42 коммунист, 105 комсомолец тата партире тӑман большевиксем 77 ҫын.

Кӑҫал 4 уйӑх хушшинче хаҫат редакцине 590 ҫыру килнӗ. Вӗсенчен 293 ҫыруне хаҫатра усӑ курнӑ. Кӑҫал 37 селькор редакцине 5 ҫыруран пуҫласа 20 ҫырӑва ҫитиччен ҫырнӑ.

Хаҫата агрономсем, зоотехниксем, учительсем, колхозсемпе ялсовет председателӗсем тата пуҫламӗш парторганизацисен секретарӗсем ҫырса тӑраҫҫӗ, вӗсем 57 ҫынна ҫитеҫҫӗ. Редакци вӗсемпе ҫыхӑну тытассине те аванлатрӗ. Райфо заведующийӗ, райсовет исполкомӗн депутачӗ, активлӑ селькор Игнатьев юлташ час-часах редакцине пырса унӑн планӗсемпе паллашать. Редакцине кулленех пулӑшать.

Еншик-Чуллӑ ялсовет председателӗ Я. Львов юлташ та активлӑ корреспондент. Вӑл редакци панӑ заданисене яланах пурнӑҫласа пырать. Сӑмахран, ялсоветӗнчи «Победа» колхозри ферма заведующи Н. Филиппова ферма ӗҫне чылай лайӑхлатнӑ. Вӑл пӑхакан ӗнесем малтанхи ҫулсенче вӑтамран 500-шер литр сӗт панӑ пулсан, юлашки икӗ ҫул хушшинче кашни ӗнерен 1200-шер литр сӗт суса илнӗ. Колхоз иртнӗ ҫулта фермӑран 3000 тенкӗлӗх тупӑш илнӗ. Львов юлташ Филиппован паха ӗҫӗсемпе опычӗсем ҫинчен хаҫат урлӑ каласа пама пулӑшрӗ.

Хаҫат парти пурнӑҫӗ, «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» вӗренессине мӗнле организациленине, ӗҫри опытсем ҫинчен яланах ҫырать.

Редакци час-часах селькорсен, специалистсен канашлӑвӗсене ирттерет.

Селькорсен январь уйӑхӗнче пулса иртнӗ канашлӑвӗнче 1940 ҫулти ялхуҫалӑх ҫулӗн итогӗсемпе ялхуҫалӑх умӗнче 1941 ҫулта тӑракан задачӑсем ҫинчен тата ҫамрӑк выльӑхсене хӗле кӗме хатӗрлесси ҫинчен сӳтсе явнӑ. Унта стена хаҫат редакторӗсем, колхоз председателӗсем, бригадирсем, конюхсем тата ялхуҫалӑх специалисчӗсем пулнӑ. Ҫуракине чӑтӑмлӑ, лайӑх лашасемпе тухас ыйтӑва сӳтсе явма февраль уйӑхӗнче чи лайӑх конюхсен, стена хаҫат редакторӗсен канашлӑвне туса ирттернӗ. Унта 50 ҫын пулнӑ, вӗсенчен 28 конюх, 4 зоотехник.

Март уйӑхӗнче пулса иртнӗ канашлу хыҫҫӑн колхозсем ҫуракине мӗнле хатӗрленсе ҫитнине тӗрӗслеме селькорсен рейдне ирттернӗ. Рейд ҫуракине хатӗрленес ӗҫре чылай ҫитменлӗхсем пуррине палӑртрӗ тата вӑл ҫитменлӗхсене ҫийӗнчех пӗтерме пулӑшрӗ.

Стена хаҫачӗсене ертсе пырас ӗҫ те чылаях лайӑхланчӗ. Районӗпе 85 колхозра стена хаҫачӗсем йӗркеллӗ тухса тӑраҫҫӗ. Итмарти «Большевик» стена хаҫат редакторӗ А. Герасимов стена хаҫат редакторӗсен заочнӑй курсӗнче вӗренчӗ. Вӑл кӑларса тӑракан хаҫат районра чи лайӑх стена хаҫачӗсенчен пӗри. Кӑҫал 8 номер кӑларнӑ. «Прогресс» колхозри «Стахановец» стена хаҫачӗ пуҫарнипе стена хаҫачӗсен республикӑри ӑмӑртӑвӗ пуҫланса кайрӗ. Ӑмӑрту чылай колхозсенче стена хаҫатсен ӗҫне лайӑхлатма пулӑшрӗ. ВКП(б) райкомӗ те хаҫат ӗҫӗпе кулленех интересленме тытӑнчӗ. Кашни уйӑхри плана райком ларӑвӗнче пӑхса тухса ҫирӗплетнӗ. Декабрь уйӑхӗнче райком ларӑвӗнче ВКП(б) Центральный Комитечӗ 1940 ҫулти августӑн 20-мӗшӗнче йышӑннӑ постановленине редакци мӗнле пурнӑҫласа пыни ҫинчен отчет итленӗ. Чылай кӑтартусем панӑ. Селькорсен канашлӑвӗсем те райком ертсе пынипе пулса иртнӗ.

Ҫитӗнӳсемпе пӗрлех ҫитменлӗхсем те пур-ха. Эпир хаҫатра хамӑр районри паллӑ ҫынсене сахал вырӑн панӑ. Районри пур пуянлӑхсене халӗ те вӗренсе ҫитмен-ха. Кунсӑр пуҫне эпир, редакци работникӗсем, литературӑна вӗренес, культурлӑха хӑпартас, пӗлӳлӗхе ӳстерес тӗлӗшпе сахал ӗҫлетпӗр темелле. Ҫак ҫитменлӗхсене пирӗн малашнехи ӗҫре йӑлтах пӗтерес пулать

П. МАЙОРОВ.

Красноармейски районри **«Коммунизм ҫулӗпе»** хаҫат редакцин секретарӗ.

Вӗренӳ пахалӑхӗшӗн сахал тӑрӑшнӑ

Ҫӗмӗрле хулинчи шкулсем ҫумӗнчи пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗ 7 сехет хушши пычӗ. Отчетлӑ доклад хыҫҫӑн тухса калакансем парторганизацин хӑшпӗр лайӑх ӗҫӗсем ҫинчен каланипе пӗрлех ҫитменлӗхсем ҫинчен те чарӑнса тӑчӗҫ.

Вӗренӳ ҫулӗн III-мӗш чӗрӗкӗнче вӗренӳре ӗлкӗрсе пыракансем 76,9 процент, уйрӑм шкулсенче унтан та япӑхрах пулнӑ. Сӑмахран, 6-мӗшпе 4-мӗш номерлӗ шкулсенче вӗренӳ пахалӑхӗ татах та начар.

Каҫхи вӑтам шкулта та вӗренӳ пахалӑхӗ япӑх, вӗренӳре ӗлкӗрсе пыракансем 51,8 процент ҫеҫ. Кунта шкул дирекцийӗ вӗренӳ пахалӑхне ӳстерес тӗлӗшпе ҫителӗксӗр ӗҫленӗ. Ҫакӑнтах преподавательсем пулса хулари ҫутӗҫ пайӗн заведующийӗ Катков, парти кандидачӗ Егорова юлташсем ӗҫлеҫҫӗ. Анчах вӗсем вӗренӳ пахалӑхне лайӑхлатас тӗлӗшпе парторганизацине сахал пулӑшнӑ, хӑйсем те шкулта малти ретре пыман.

— Пуҫламӗш парторганизаци хулари учительсем хушшинче политикӑллӑ-массӑллӑ ӗҫе кирлӗ чухлӗ туса пыман, вӑл массӑпа таччӑн ҫыхӑнса ӗҫлемен,— терӗ Савельев юлташ.

Паллах, учительсем хушшинче пример кӑтартакансем, тӑрӑшса ӗҫленипе паха результатсем тӑвакансем пур. Кун ҫинчен Оборин юлташ уйрӑмӑнах каласа пачӗ. Анчах парторганизаци вӗсен паха опычӗпе ытти учительсене паллаштарас тӗлӗшпе куллен ӗҫлесе пыман. Ку ыйтупа шкулсенчи профорганизацисем те конкретлӑ ӗҫсемех тӑвайман. Ҫавӑн пекех пуҫламӗш парторганизаци комсомол организацисене те ҫителӗксӗр пулӑшнӑ.

Уйрӑм коммунистсем (Савельев, Сырцов т. ыт. те) «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» вӗренсе тухнӑ, первоисточниксемпе вӗренме пуҫланӑ. Ҫав вӑхӑтрах Оборин, Егорова юлташсем «Кӗске курсӑн» IV-мӗш сыпӑкӗнчен те иртеймен.

Пуху парторганизаци ӗҫне вӑтам тесе йышӑнчӗ. Юлашкинчен парторганизаци секретарӗ пулма Соловьев юлташа, унӑн заместителӗ пулма Савельев юлташа суйларӗҫ.

А. ИЛЬМЕНТ.

Ҫитӗннисен шкулӗнчи вӗрентӗве практикӑпа ҫыхӑнтарса пырасси ҫинчен

Молотов юлташ партин XVIII съездӗнче: шкулсенчен вӗренсе тухакансене практикӑллӑ ӗҫсене туса пыма кӑшт та пулин хатӗрлес пулать, тесе кӑтартса пачӗ. Вӗренекенсем шкулта илекен образовани социализм строительствинчи практикӑллӑ ӗҫсемпе таччӑн ҫыхӑнса пымалла.

Ҫитӗннисен шкулӗсенче ҫак задачӑна мӗнле майпа пурнӑҫа кӗртсе пымалла-ха? Ку таринччен ҫак ыйту ҫине ҫителӗклӗ ҫавӑрӑнса пӑхни пулман. Ҫитӗннисен шкулӗсен руководителӗсенчен хӑшпӗрисем: ҫитӗннӗ ҫынсем производствӑра е ялхуҫалӑхӗнче ӗҫлеҫҫӗ, ҫавӑнпа та вӗсене шкулти программа тӑрӑх вӗрентнӗ чухне практикӑллӑ хӑнӑхусем парас ыйту ҫивӗччӗн тӑмасть, тесе шухӑшланӑ. Теприсем тата — теорие вӗрентессине практикӑпа ҫыхӑнтарса пыма професиллӗ шкул кирлӗ, тесе шухӑшланӑ. Паллах ӗнтӗ, кун пек шухӑшланисем тӗрӗс мар.

Н. К. Крупская, шкулсен ӗҫӗ мӗнле пулса пымалли ҫинчен тӑракан ыйтӑва ҫутатса, ҫапла ҫырнӑ:

«Малтан общеобразовательнӑй пӗлӳсене ҫителӗклӗ илсессӗн тин техникӑна вӗренсе алла илме, наукӑна вӗренсе алла илме пулать. Ҫакӑнсӑр ӗҫ тухмасть. Ҫакӑнсӑр калаҫусем кӑна, ӗҫе тӑвасчӗ-ха тесе ӗмӗтленнисем кӑна пулаҫҫӗ».

Ҫапла ӗнтӗ, шкулӑн вӗренекенсем наукӑсен никӗсӗсене тӗплӗн, ҫирӗппӗн пӗлекен пулччӑр тесе тата шкулта илнӗ пӗлӳсем пурнӑҫпа мӗнле ҫыхӑнса тӑнине хӑйсем курччӑр тесе тӑрӑшмалла. Ҫакна пурнӑҫа кӗртсе пыма ҫитӗннисене вӗрентекен шкулӑн, ачасене вӗрентекен шкулпа танлаштарсан, пысӑкрах майсем пур, мӗншӗн тесен ҫитӗннӗ ҫынсем практикӑра ӗҫлесе пуян опыт пухнӑ. Вӗсен практикӑллӑ опычӗпе преподавательсен урокӗсенче анлӑн усӑ курмалла. Ҫитӗннисен шкулӗсенче ӗҫлекен преподавательсен ку тӗлӗшпе ӗнтӗ хӑшпӗр опытсем пур.

Карачри (Куславкка р.) ҫитӗннисене вӗрентекен вӑтам шкулти физика преподавателӗ А. Захаров юлташ урокӗсенче вӗренекенсен практикӑллӑ опычӗпе усӑ курать. «Простейшие измерения» темӑна вӗреннӗ чухне вӗренекенсенчен пӗри масштаблӑ линейкӑпа усӑ курасси ҫинчен каласа панӑ, циркульпе мӗнле усӑ курмаллине те кӑтартса панӑ. Инерци законӗ ҫинчен вӗреннӗ чухне те вӗренекенсем пурнӑҫри примерсене нумай илсе кӑтартнӑ.

А. Захаров юлташ урокра физика законӗсем ҫинчен каласа панипех тата класра опытсем туса кӑтартнипех чарӑнса тӑмасть, вӑл кун пек явленисем ӗҫре тата пурнӑҫра хӑҫан е ӑҫта тӗл пулма пултарнине те кӑтартса парать. Унӑн ученикӗсем шкулта электричествӑллӑ звоноксем, громоотвод т. ыт. те тунӑ. Ку шкулта физика урокӗсем интереслӗ та чӗррӗн иртеҫҫӗ, вӗренекенсем тӗплӗ те ҫирӗп пӗлӳсем илеҫҫӗ.

Карачри шкултах естествознани преподавателӗ Ю. Соловьева юлташ ботаника урокӗсене ялхуҫалӑхӗнчи ӗҫсемпе ҫыхӑнтарса, нагляднӑй пособисемпе усӑ курса ирттерет. Унӑн урокӗсемпе вӗренекенсем питех те интересленеҫҫӗ.

Ҫав Карач шкулӗнчех преподавательница О. Муромцева юлташ вӗренекенсем кӗнекепе ӗҫлеме мӗн чухлӗ пӗлнине сӑнаса пӑхнӑ. Вара вӗсемпе кӗнекепе ӗҫлесси ҫинчен калаҫу ирттернӗ.

Ку шкулта преподавательсем вӗренекенсене класра тата килте тума мӗнле практикӑллӑ заданисем парассине те урок планӗсене кӗртеҫҫӗ. Ҫакна ӗнтӗ пур шкулсенче те туса пырас пулать.

Пур предметсем тӑрӑх та программа материалне вӗрентнӗ май вӗренекенсене практикӑллӑ хӑнӑхусем парса пымалла. Вӗренекенсене явленисене тӗпчесе сӑнама, пухнӑ материалсенчен хӑйсем тӗллӗнех тӗрӗс выводсем тума, тӑтӑшах кӗнекесем вуласа хӑйсен пӗлӗвӗсене ӳстерсе пыма хӑнӑхтарса пыни кирлӗ. Н. К. Крупская кун ҫинчен ҫапла ҫырнӑ:

«Шкул пӗлӳсем кӑна мар, практикӑллӑ хӑнӑхусем те пани кирлӗ, ҫав хӑнӑхусемсӗр харпӑрхӑй тӗллӗн ӗҫлеме ҫук: кӗнекесене вулама, справочниксемпе ӗҫлеме хӑнӑхни кирлӗ, мӗн курни тата мӗн илтни ҫинчен ҫырса хума, расчетсем, вычисленисем тума пӗлни, пысӑк вырӑн йышӑнса тӑракан наукӑсен никӗсӗсене пӗлни кирлӗ, вӗсене пӗлмесӗр таврари пурнӑҫа ӑнланса илме йывӑр тата ӑна социализмла ҫӗнетсе тума унтан та йывӑртарах».

Малта пыракан учительсен опычӗ кӑтартса панӑ тӑрӑх, теорие вӗренессине фактсемпе, вӗренекенсен хӑйсен практикӑллӑ опычӗпе никӗслесе пырсан вӗренекенсен теориллӗ пӗлӗвӗсем тарӑнрах та ҫирӗпрех пулаҫҫӗ.

Учительсен вырӑнти заводсен, фабрикӑсен, мастерскойсен, колхозсемпе совхозсен ӗҫӗсемпе тӗплӗн паллашас пулать. Вӗсен ӗҫӗсене, вӗренекенсен ӗҫ условийӗсене пӗлсе тӑрсан, вӗренекенсене практикӑллӑ хӑнӑхусем парас ӗҫе те тӗплӗрех туса пыма май пулӗ. Шкул директорӗсен, ҫавӑн пекех, шкулсен ӗҫӗнче кирлӗ оборудованисене те ҫителӗклӗ хатӗрлесе парас пулать.

И. САПОЖНИКОВ.

Хутла пӗлменнисене вӗрентмеҫҫӗ

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Анат-Тӑрмӑш ялсоветӗнче хутла пӗлменнисем 11 ҫын тата сахал пӗлекенсем 20 ҫын шутланаҫҫӗ. Вӗсене паянхи куна ҫитсе те вӗрентме тытӑнман.

Ялта культурӑллӑ вӑй ҫителӗклӗ. Пуҫламӗш шкулта 4 учитель ӗҫлеҫҫӗ. Кунсӑр пуҫне хутла лайӑх пӗлекен комсомолецсем те сахал мар. Анчах ялсовечӗ вӗсене ӗҫе явӑҫтармасть. Хутла пӗлменнисене кӑҫал вӗрентсе кӑларасси пысӑк хӑрушлӑхра тӑрать.

В. СЕМЕНОВ.

Юрла-юрла ӗҫлекен — киллениччен ҫиекен

Ҫӗр ҫинчи мӗнпур пуянлӑхсен аслашшӗ—ӗҫ. Халӑх ҫав ӗҫ ҫинчен мӗн авалтан варах темӗн чухлӗ сӑвӑ-юрӑсем хунӑ. Этемӗн обществӑри вырӑнӗпе хакне яланах унӑн ӗҫри пултарулӑхӗ татса панӑ. Ҫапах та капитализм пусмӑрӗнче ӗҫӗн хисепӗ тӳрре тухма пултарайман. Аслӑ Совет саманинче кӑна ӗҫ чӑн-чӑнах та пысӑк чыслӑ, пысӑк мухтавлӑ, пысӑк пархатарлӑ япала пулса тӑчӗ. «Юрла-юрла ӗҫлекен — киллениччен ҫиекен», —ҫакӑ пословица питех те хисепре хальхи вӑхӑтра ирӗклӗ пурнӑҫпа пурӑнакан ӗҫҫыннисем хушшинче.

Ӗлӗкхи вӑхӑтра асаплӑ вак хуҫалӑхра этем ӗҫпе те нумаях пархатар курайман. Темӗн чул тӑрӑшса, юнлӑ тар юхтарса ӗҫлесен те, ӗҫ пурӗ-пӗрех харама кайнӑ: унӑн результачӗсене пуянсем сӑптӑрса илнӗ. Чухӑнсен пӗр татӑк ҫӑкӑршӑн пуянсен ӗҫне ӗҫлемелле пулнӑ. Тепӗр енчен, ӗҫӗн условийӗсем тӳсме ҫук йывӑр пулнӑ. Ахальтен мар ӗнтӗ «макра-макра ӗҫлекен» текен сӑмах кӗрсе кайнӑ халӑх сӑмахлӑхне. Ҫак сӑлтавсем пирки патша саманинче ӗҫ ҫине пайтах чухне тӳртӗн пӑхнӑ. «Ӗҫ — кашкӑр мар, вӑрмана тарас ҫук», тенӗ унӑн пархатарӗ пурпӗрех ӗҫлекене хӑйне пулас ҫуккине сисекен ватӑсем. «Ӗҫрен спасибине илтеймӗн», — тенӗ ӗмӗрпе пуянсен ӗҫӗнче ирттерекен этемсем. Патша саманинче ӗҫ пархатарсӑр пулнине тата ытти пословицӑсем те лайӑх ҫутатса параҫҫӗ. Сӑмахран: «Ӗҫӗн тукмакӗ питӗ йывӑр», «Ӗҫпе ҫын юраймасть, сӑмахпа юрать», «Ӗҫлени ҫыншӑн, вӗренни ҫеҫ хуншӑн», «Ӗҫе тӗплӗн тунипе тавтапуҫ илеймӗн», «Ӗҫ выльӑхӗ улӑм ҫинче, ахаль выльӑх сӗлӗ ҫинче» т. ыт. те.

Ҫак шухӑшсене авалхи халӑх юррисенче те тӑтӑшах тупма пулать. Ҫапах та халӑх ӗҫӗн чысӗпе пархатарлӑхне мӗн авалтанпах аван пӗлсе тӑнӑ. Пӗтӗмӗшпе илсен, вӑл харама каякан, пусмӑрҫӑсем сӑрхӑнтарса илекен ӗҫ ҫинчен кӑна ҫапла каланӑ. Этеме тӑрантарса усракан, тӗнчери мӗнпур пуянлӑхсен ҫӑлкуҫӗ пулса тӑракан ӗҫ ҫинчен каласу пачах урӑхла пулнӑ. Акӑ, сӑмахран, ваттисем епле каласа хӑварнӑ ӗлӗк-авал ун ҫинчен: «Ӗҫле, ӗҫле, ӗҫле ҫи, ӗҫлемесӗр ан та ҫи», «Ӗҫлекен ҫын выҫӑ вилмен», «Ӗҫлеме йывӑр пулсан, ҫиме ҫӑмӑл пулать», «Ӗҫ алла ҫыпӑҫмасть теҫҫӗ», «Ӗҫе ҫийӗнче ту: юлнӑ ӗҫ ҫине юр ҫӑвать», т. ты. те.

Чӑваш халӑхӗ ӗмӗртенпех ӗҫе юратнӑ. Анчах та капитализм пусмӑрӗнче темӗнле тӑрӑшса ӗҫлесен те чӑваш халӑхӗ, вӑл вӑхӑтри ытти вак халӑхсем пекех, хӑйӗн пурнӑҫне аванлатма, йывӑр шӑпине ҫӑмӑллатма пултарайман. Октябрьти социализмлӑ аслӑ революци кӑна чӑваш халӑхне ирӗклӗн ӗҫлеме, хӑйӗн пурнӑҫне аванлатма майсем пачӗ.

Халӗ пирӗн чӑваш ӗҫҫыннисем, большевикла колхозсене пӗрлешӗннӗскерсем, пуян та культурӑллӑ пурнӑҫра пурӑнаҫҫӗ. Вӗсем ирӗклӗн ӗҫлеҫҫӗ, савӑнӑҫлӑн юрлаҫҫӗ. Хӑйсен пархатарлӑ ӗҫӗ ҫинчен чӑваш ӗҫҫыннийӗсем темӗн чухлӗ сӑвӑ-юрӑсем, такмаксем шӑрантараҫҫӗ.

Ӗҫ ҫинчен хунӑ халӑх юррисенче эпир, пӗтӗмпе илсен, тӑватӑ тӗрлӗ шухӑшсем тӗл пулатпӑр:

1. Пирӗн Советсен ҫӗршывӗнче ӗҫ харамлӑ япала мар, мухтавлӑ, чыслӑ тата пархатарлӑ япала;

2. Пирӗн Совет обществинче ӗҫре (производствӑра) хисепе тухнӑ ҫынсем кӑна мухтавра шутланаҫҫӗ;

3. Наянсемпе кахалсем, ӗҫӗн дисциплинине пӑсса пыракансем,—чи начар ҫынсем; вӗсем пирӗн обществӑра усӑллӑ этемсем мар;

4. Совет ҫамрӑкӗсен юратӑвӗ ӗҫпе тачӑ ҫыхӑнса тӑрать. Вӑл юрату пӗр шалти кӑмӑл-туйӑм интересӗсенчен ҫеҫ мар, производство интересӗсемпе общество интересӗсенчен ытларах тухса пыраҫҫӗ. Ҫавӑнпа совет ҫамрӑкӗсем производствӑри (обществӑри) мухтавлӑ ҫынсене ытларах саваҫҫӗ.

Ҫак положенисене пурне те фольклор тӗслӗхӗсемпе ҫирӗплетсе пама пулать. Акӑ ӗҫӗн пархатарлӑхне мухтаса юрланине кӑтартакан йӗркесем:

Сарӑ кайӑк пулӑттӑм,
Пӳрт ҫамкине ларӑттӑм.
Колхоз ӗҫне ӗҫлесе
Эп ударник пулӑттӑм.

Атӑ-пушмак ҫӗлемешкӗн
Эпир атӑ ӑсти мар;
Есрен тарса ҫӳремешкӗн
Эпир куштан ҫынсем мар.

Тавай пухар чечекне
Шӑршӑ кӗрсе тӑмалла.
Тавай ӗҫлер ӗҫсене
Стахановка пулмалла.

Ҫутӑ малин тутӑрин
Пурҫӑн ҫиплӗ тӗррисем.
Пирӗн ялти колхозӑн
Стахановла ӗҫӗсем.

Ку йӗркесем кашниех пирӗн ҫӗршывра ӗҫ чӑн-чӑн хисеплӗ, мухтавлӑ, пархатарлӑ япала пулса тӑни ҫинчен, совет ҫыннисен ӗҫри хаваслӑхӗ ҫав тери вӑйли ҫинчен, вӗсем пӗр-пӗринпе ӑмӑртса татах та авантарах ӗҫлеме пикенни ҫинчен калаҫҫӗ.

Пирӗн саманара хисеплӗ ҫын вӑл — производствӑра, обществӑллӑ ӗҫре мухтава тухнӑ ҫын, терӗмӗр. Совет саманинче мухтава, ӗлӗкхи вӑхӑтри пек, мулпа, пуянлӑхпа илмеҫҫӗ, вӑйлисем хушшинче те пайламаҫҫӗ. Ӑна пӗтӗм халӑх интересӗсемшӗн, тӑван ҫӗршыв мухтавӗшӗн чун-чӗререн тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫленипе ҫеҫ илме пулать. Совет ҫӗршывӗнче ӗҫӗн ударникӗсем, стахановецсем, халӑхӑн геройӗсем мухтавра шутланаҫҫӗ. Вӗсен ячӗсене халӑх хӑйӗн юрри-сӑввисенче вӗҫӗмрех мухтать, вӗсем майлӑ пулма ӗмӗтленсе кӑмӑлне хавхалантарать. Акӑ епле юрлаҫҫӗ пирӗн юрӑ ӑстисем ударниксемпе стахановецсене сума суса:

Сарӑ чечек улӑхра,
Симӗс курӑк варринче:
Манӑн тусӑм колхозра,
Ударниксен спискинче.

Шӑпчӑк кайӑк савӑнать
Ҫурхи кунсем ҫитнипе.
Манӑн чунӑм савӑнать
Ударнике тухнипе.

Чӗкеҫ кайӑк пулӑттӑм,
Пӗр ярӑнса вӗҫӗттӗм.
Стахановка пулӑттӑм,
Пӗр савӑнса ӗҫлӗттӗм.

Ҫырма хӗрне ма анас
Шыва вӑлта ямасан?
Ӑмӑртмалла ма ӗҫлес
Стахановец пулмасан?

Совет ҫыннисен чи паха качестви— вӑл хамӑр тӑван ҫӗршывӑн пуянлӑхне, чаппе ӳстерме пулӑшакан социализмлӑ ӗҫе юратни. Наянсемпе кахалсем, производствӑри дисциплинӑна пӑсса пыракансем совет ҫыннисем хушшинче нихӑҫан та хисепре пулма пултараймаҫҫӗ. Ун пек этемсене халӑх яланах сивлет, вӗсенчен мӑшкӑлласа кулать. Ӑна эпир халӑх юрри-сӑввисенчен те аванах куратпӑр.

Ударниксем ут ҫулаҫҫӗ
Трудоденьсем суйласа.
Наяннисем шав юлаҫҫӗ
Сӑмса тӑрӑх пӑхайса.

Пӑрахутсем иртнӗ чух
Атӑл шывӗ хумханать.
Эпир преми илнӗ чух
Наян-кахал хурланать.

Урам хушши такӑр мар,
Такӑрласси пирте мар.
Сирӗн ӗҫсем прорывра.
Намӑсӗсем пирте мар.

Хура ҫӗмӗрт ҫиекен
Ҫырла ҫирӗм теет пуль;
Кахалланса ӗҫлекен
Ӗҫкун турӑм теет пуль.

Тулли-тулли ту ҫинче,
Тунти пасар ҫул ҫинче.
Мӗн пур кахал этемсем
Ыйхӑ чӑпти ӑшӗнче.

Паллах, колхоз ҫамрӑкӗсем ҫавӑн пек наян-кахалсене юратма пултараймаҫҫӗ. Хальхи ҫамрӑксен юратӑвӗ — ҫӗнӗ содержаниллӗ. Вӑл юрату уйрӑм туйӑм-сисӗмрен ҫеҫ мар, общество интересӗсенчен ытларах тухса пырать. Ун ҫинчен эпир маларах та каланӑччӗ, кунта тепӗр хут палӑртса хӑвартӑмӑр. Акӑ совет ҫамрӑкӗсен ҫӗнӗ содержаниллӗ юратуне характерлесе паракан такмаксем:

Эп шур тутӑр юратап,
Пӑччӑн-пӑччӑн тӗрлине.
Эп савнине юратап,
Ударница пулнине.

Эп шур тутӑр юратап,
Вӗҫӗшӗн мар, тӗсӗшӗн.
Эп савнине юратап,
Тӗсӗшӗн мар, ӗҫӗшӗн.

Кашта ҫинчи шурӑ тутӑр
Вӗҫсе ӳксен манӑн мар.
Ӗҫ патӗнче савнӑ тусӑм
Кахаллансан манӑн мар.

Улма йывӑҫне лартаҫҫӗ
Улми пулмасассӑн та.
Ӗҫчен качча юратаҫҫӗ
Хитре пулмасассӑн та.

Ҫапла ӗнтӗ, кунта пӑхса тухнӑ юрӑсемпе такмаксем эпир маларах каланӑ шухӑшсене пӗтӗмӗшпех ҫирӗплетеҫҫӗ. Телейне тупнӑ халӑх хӑйӗн кӑмӑлне юрӑ-сӑвӑсенче уҫса парать, аслӑ самана ҫинчен, тӑван ҫӗршыв ҫинчен, аслӑ Сталин ҫинчен вӗҫӗмсӗр юрӑсем хурса шӑрантарать.

ТУКТАШ.

Инкубаци ĕçне тивĕçлипе туса пырассишĕн

Чăваш АССР Наркомземĕн инкубаци станцисенче кăçалхи сезонра 480 пин чĕп кăлармалла, вĕсене малтанхи кунах колхозсем тăрăх салатмалла. Çак мероприятине пурнăçлас пулсан, инкубаци валли çăмартасене колхозсен вăхăтра тăратмалла. Анчах вăл хальхи вăхăтра пурнăçа кĕрсе пымасть-ха.

Инкубаци станцисен планĕ тăрăх инкубаци мартăн 25-мĕшĕнче пуçланмалла пулнă. Çăмартасем çуккине пула вăл нумай кая юлса пуçланчĕ. Майăн 1-мĕшне мĕнпур станцисем тăрăх 310 пин çăмарта хывма пăхнă пулсан, 121 пин çăмарта çеç хывнă. Çав чысланах 104 пин чĕп кăларса колхозсене салатса парас вырăнне, 19 пине яхăн çеç салатса панă.

Йĕпреç, Етĕрне, Хĕрлĕ Чутай, Первомайски, Çĕмĕрле районĕсенчи колхозсем инкубаци валли çак таринччене пĕр çăмарта та паман. Ишлей районĕнчи колхозсем пĕтĕмпе те 135 çăмарта кăна панă. Çакă вăл райçĕрĕç пайĕсем ку ĕçе кирлĕ пек тытăнманнине кăтартса парать.

Комсомольскри инкубаци станцине майăн 1-мĕш тĕлне 62 пин çăмарта хывма пăхнă. Тĕрĕссипе 16,7 пин çеç хывнă. Çапла ĕнтĕ, станци 26 процентлă нагрузкăпа ĕçлет.

Чĕпсене, тухнă кунах, инкубаци станцисем колхозсене салатса параççĕ. Çавăнпа та колхозсен вĕсене пăхса усрамалли вырăнсене вăхăтра хатĕрлесе хумалла. Çĕрпÿ районĕнчи «Красный бригадир» колхоз Çĕрпÿ инкубаци станцинчен 300 чĕп илнĕ. Чĕпсем валли кунта ятарласа пÿлĕм туса панă, вĕсем валли фермăра вир кĕрпи тата ытти апатсене те хатĕрлесе хунă. Çавăн пекех, Комсомольски районри Сталин ячĕпе тăракан колхоз та 600 чĕппе лайăх çурта вырнаçтарнă. Анчах пур колхозсем те çак ĕçе тивĕçлипе хакламаççĕ. Шăхасан районĕнчи «Красный Октябрь» колхоз инкубаци станцинчен илсе килнĕ чĕпсене колхоз правленине вырнаçтарнă. Кунта чĕпсене сивĕ, вĕсене купаланса ларма тивет. Ахальтен мар 280 чĕпрен 40-шĕ вилнĕ те ĕнтĕ. Комсомольски районри «Красный маяк» колхозра инкубаци станцинчен илсе килнĕ чĕпсене колхозниксен килĕсем тăрăх салатса панă. Кун çинчен райçĕрĕç пайĕн тата инкубаци станцин работникĕсем пĕлнĕ. Апла пулсан та нимле мера та йышăнман. Канашри инкубаци станцинчен чĕпсене вăхăтра илсе кайман пирки, Шăхасан районĕнчи «Комсомол» колхоза уйăрса панă чĕпсем станцинчех вилме пуçланă.

Райçĕрĕç пайĕсенче ĕçлекен зоотехниксен инкубаци вăл сезонлă ĕç пулса тăнине шута илес пулать. Чĕпсене мĕн чухлĕ иртерех кăларатпăр, колхозсенчи фермăсем валли çавăн чухлĕ хăвăртрах чăхсем туса çитеретпĕр. Çапла вара апрель, май уйăхĕсенче тухнă чĕпсенчен колхоз август, сентябрь уйăхĕсенче çăмарта илме пултарать.

Инкубаци сезонĕ июлĕн 15-мĕшне çитиччен пырать. Çак юлнă вăхăтпа инкубаци станцисен 100 процентлă нагрузкăпа ĕçлессишĕн кĕрешмелле. Кăна тăвас пулсан, колхозсенчен çăмарта илессине çирĕплетнĕ график тăрăх йĕркелесе ямалла.

К. ПАВЛОВА.

Колхозсенчи учет ĕçне йĕркелемелле

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ учет ĕçне çирĕплетме кирли çинчен татăклăн каласа хăварчĕ.

Учет ĕçне япăхтарса яни—хуçалăха хавшатма пултарать. Предприятисенче оборудованисемпе инвентарьсене учета илменнине пула государство нумай сиен курни çинчен калакан тĕслĕхсене Маленков юлташ хăйĕн докладĕнче сахал мар илсе кăтартрĕ.

Красноармейски районри хăшпĕр колхозсенче учет ĕçне япăх йĕркеленĕ. Именкассинчи «Малалла» колхозра халĕ те инвентаризаци туса пĕтермен. Çавăнпа та кунта колхоз руководителĕсем хуçалăхри япаласен, инвентарьсен шутне пĕлмеççĕ.

Упири «Коминтерн» колхозра 1941 çулшăн ĕçкунĕсене çырма халĕ те тытăнман. «1941 çулшăн ĕç нормисем туман-ха, çавăнпа ĕçкунĕ çырмастпăр»,—тесе ответлет колхоз счетовочĕ Осипов юлташ.

Алманч ялсоветне кĕрекен «Родина» колхозра та учет ĕçĕ çавăн евĕрлех.

Райçĕрĕç пайĕн работникĕсем колхозсенчи учет ĕçне йĕркелессишĕн тăрăшмаççĕ, вăл ĕçпе сахал интересленеççĕ.

Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ Андреев юлташ «колхозсене оперативлăн ертсе пыма» çĕнĕ учет форми шутласа кăларнă. Унăн форминче пурĕ 39 ыйту. Çак ыйтусене тĕплĕн ответлесе, асăннă форма тăрăх колхозсен райçĕрĕç пайне кашни уйăхра икĕ хут отчет тăратмалла.

Андреев юлташ çакна маннă пулас: отчетсемпе учет ĕçĕсене правительство йышăннă формăсемпе кăна тăратмалла.

Райçĕрĕç пайĕ оперативлă, пит те кирлĕ сведенисенех телефонсем тăрăх калаçнипе пухать. Паллах ĕнтĕ, вăл сведенисем тĕрĕссипе тĕрĕс марри пирки кирек кам та иккĕленме пултарать.

Отчетпа учет ĕçне кашни колхозрах тирпейлĕ йĕркелес пулать. Çак ĕçе чи малтан райçĕрĕç пайĕн хăйĕн пуçарса пыни кирлĕ. Ку тĕлĕшпе унăн çак ĕçе малтан хăйĕн аппаратĕнче кăтартуллă туса пыма тытăнас пулать.

З. СТЕПАНОВ.

Çĕнĕ трактористсем

ЕТĔРНЕ. Нумаях пулмасть МТ Станци трактористсен курсĕнчен 25 çын вĕрентсе кăларчĕ. Г. Зубов, Г. Иванов, М. Ефремов юлташсем «отлично» паллăсемпе вĕренсе тухрĕç.

М. ИВАНОВ.

Продукцин хăйне ларакан хакне яланах чакарса пымалла

Пирĕн комбинат кăçалхи пĕрремĕш кварталти производствăллă программăна 105,1 процент тултарчĕ. Урăхла каласан, комбинат коллективĕ хăйĕн ĕçĕнче чылай улшăнусем турĕ, лайăхрах ĕçлерĕ. Апрель уйăхĕнчи ĕçсем те начар мар.

Анчах программăна хисеп енчен иртерсе тултарни предприяти пур енĕпе те лайăх ĕçленине кăтартмасть. «Продукцин хăйне ларакан хакĕ — предприятин пĕтĕм ĕçĕн пахалăхне палăртса тăракан тĕп показатель»—тенĕ Пĕтĕм Союзри XVIII партконференцинче Маленков юлташ.

Çак енĕпе илсен вара древкомбинат ĕçĕнче пачах урăх тĕслĕхсем курăнаççĕ. Пĕрремĕш кварталта продукцин хăйне ларакан хакне мĕнле чакарса пынĕ-ха? Чăнах та, уйрăм цехсем ку тĕлĕшпе кăштах улшăнусем тунă. Сăмахран, пĕрремĕш номерлĕ цеха илер. Çирĕплетнĕ план тăрăх, ку цех туса кăларнă пĕтĕм продукцин хăйне ларакан хакĕ 562.700 тенкĕ пулмалла, унăн хакĕ 557.600 тенке ларнă. Урăхла каласан, продукцин хăйне ларакан хакне пĕтĕмпе 5.100 тенкĕлĕх йÿнетнĕ, чакарнă. Продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетес тĕлĕшпе утильцех лайăх ĕçлерĕ. Вăл планпа пăхнинчен иртерсе 66.600 тенкĕлĕх чакарнă.

Анчах иккĕмĕшпе виççĕмĕш тата тăваттăмĕш номерлĕ цехсен ĕçĕнче çакна курма çук, унта пачах урăхла, туса кăларнă продукцин хăйне ларакан хакĕ хăпарнă. Иккĕмĕш номерлĕ цех 1-мĕш кварталта туса кăларнă продукци 1.418.500 тенке лармалла пулнă пулсан, 1.468.500 тенке ларнă. Çавăн пекех виççĕмĕшпе тăваттăмĕш номерлĕ цехсенче те. Виççĕмĕш номерлĕ цехра продукци хакĕ 80,1 пин тенкĕ, 4-мĕш номерлĕ цехра 21,2 пин тенкĕ хаклăрах ларнă. Çапла вара пĕтĕм комбинат тăрăх пĕрремĕш кварталта продукцин хăйне ларакан хакне ÿстерсе 79,5 пин тенкĕ ахалех расходланă.

Продукцин хăйне ларакан хакĕ çакăн пек ÿсни вăл—пуринчен ытла рабочисен ĕçукçине планпа кăтартнинчен ÿстернинчен тата браксем, простойсем пулнинчен, производствăра йĕркелĕх пулманнинчен килнĕ. Тÿрех калас пулать, уйрăм цехсен ĕçĕнче çитменлĕхсем сахал мар. Чĕртавар, материал пулман пирки хăшпĕр чухне оборудованисем простой тунă, япăх пахалăхлă продукци кăларнă. Тепĕр чухне туллин ĕçлеме пăспа электроэнерги кирлĕ чухлĕ паман.

Виççĕмĕш номерлĕ цехра чĕртавара усăсăр расходланисем, материалсене ытлашши тăккаланисем, тĕрлĕ сăлтавсене пула станоксем темиçешер сехет простой тунисем сахал мар пулнă. Çаксем ĕнтĕ пурте таварăн хăйне ларакан хакне чакарма мар, ÿстернĕ.

Юлашки вăхăтра, март уйăхĕнчен пуçласа, комбинат хăйĕн ĕçне хисепĕ енчен кăна мар, пахалăх енĕпе те лайăхлатса пыни сисĕнет. Рабочисемпе инженерно-технически работниксем партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене пурнăçлассишĕн тăрăшсах ĕçлеççĕ. Кашни цех плана срокчен тултарассишĕн, ĕç тухăçлăхне ÿстерсе продукцин хăйне ларакан хакне яланах чакарса пырассишĕн пĕр-пĕринпе ăмăртăва тухнă. Малашне ĕнтĕ çак обязательствăсене кам мĕнле пурнăçласа пынине тĕрĕслесех тăмалла. Кашни участокра ĕçлекен государство укçине перекетлессишĕн кĕрешмелле.

Партин XVIII конференцийĕнче Маленков юлташ çапла каларĕ:

«Предприятисен ĕçне тĕрĕс ертсе пырас тесен, хăйне ларакан хакĕн тĕп элеменчĕсем тăрăх—ĕç укçи, чĕртавар, топливо тата электроэнерги хакĕ, амортизацишĕн начислени туни, администрацие управлени расхочĕсем тăрăх — пĕр япалана тума чăннипе мĕн чухлĕ расход тухнине пĕлмелле, предприятин экономики тĕлĕшĕнчи ĕçне çакăн пек туса пымалла: хăйне ларакан хакпа тупăш илес тĕлĕшпе тунă плансем пĕтĕмпех пурнăçа кĕччĕр», терĕ.

Çакна пурнăçлас пулсан предприятинчи çитменлĕхсене — хуçасăрлăхпа штурмовщинăна тĕппипех пĕтермелле, цех начальникĕсен, мастерсен предприятин экономикине, уйрăмăнах балансне лайăх пĕлмелле, ку енĕпе тăтăшах лекцисемпе докладсем иртерессине организацилемелле. Анчах паянхи куна комбинатра вăл ĕçсене туни палăрмасть-ха.

В. ИВАНОВ.

Çĕмĕрлери древкомбинатăн планпа производство отделĕн старший экономисчĕ.

Техникăллă литература библиотекисем пирки

Хусан чугунçулĕн Канаш узелĕнче тата вагонсем юсакан заводра техникăллă литература библиотекисем ĕçлеççĕ. Библиотекăсенче чугунçул транспорт хуçалăхĕн техники çинчен çырнă кĕнекесем 6 пин яхăн шутланаççĕ. Вĕсемсĕр пуçне тата техникăллă журналсем, хаçатсем илсе тăраççĕ.

Кăçал, уйрăмăнах партин XVIII конференцийĕ хыççăнхи вăхăтра, техникăллă литературăна вулакансен хисепĕ чылай ÿснĕ. Хальхи вăхăтра вулакансем узелти библиотекăра 215 çын, вагонсем юсакан заводри библиотекăра 571 çын шутланать. Çав литературăпа инженерно-технически работниксем кăна мар, рабочисем те хытă интересленеççĕ. Вагонсем юсакан заводри рабочисенчен Вирясов, Герасимов, станцири стрелочниксем Васильев, Журавлев, вагоннăй цехра ĕçлекен Гуськов, депори машинист Назаров тата ытти юлташсем кашниех темиçе кĕнеке вуланă.

Канаш узелĕнчи библиотека техникăллă пропагандăна лайăхлатас тĕлĕшпе аван ĕçлет. Рабочисем валли тĕрлĕ ыйтусемпе калаçусем, докладсем иртернĕ. Сăмахран, Крючков юлташ стрелкăсене мĕнле тытасси çинчен доклад туса панă т. ыт. те.

Техникăллă литература библиотекисем партин XVIII конференцийĕ производство техникине тата экономикине вĕренес енĕпе лартнă задачăсене пурнăçа кĕртес çĕрте пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Ертсе пыракан кадрсене, инженерно-технически работниксене, рабочисемпе служащисене техникăллă литературăна вулама явăçтарни — вĕсен техникăллă пĕлĕвне çĕклеме пулăшать. Çавăнпа ĕнтĕ хуçалăх руководителĕсен, партипе профсоюз организацийĕсем вăл библиотекăсене пуянлатса, вĕсен ĕçне лайăхлатса пырассишĕн тăрăшмалла. Анчах та хуçалăх тата партипе профсоюз организацисен руководителĕсем техникăллă литература библиотекисем çине çителĕксĕр ça вăрăнса пăхаççĕ.

Вагонсем юсакан заводри библиотекăра токарь тата слесарь ĕçĕсене вĕренмелли кĕнекесем сахал. Вăл кĕнекесене кирлĕ чухлех тупса илме пулать. Анчах завод укçа-тенкĕ çителĕклĕ памасть. Узелти библиотекăн сигнализаци çинчен çырнă кĕнекесем çук. Вĕсене туянасси пирки те никам та нимле шухăшламасть.

Хуçалăх тата партипе профсоюз организацийĕсен руководителĕсем техникăллă литература библиотекисен ĕçĕпе интересленменни тата çакăнтан та аван курăнать: руководительсем техникăллă литературăна вулама мар, библиотекăсене те çÿремеççĕ. Партбюро секретарĕпе завком председателĕ пĕр кĕнеке те илмен, библиотекăна та пырса курман. Вĕсем хăйсем яланах экономикăна вĕренесси çинчен калаççĕ. Унта мастерсем те сахал вулаççĕ. Хăшпĕр руководительсем кĕнекесене вăхăтра тавăрса памаççĕ.

Производство техникине, экономикине вĕренесси — пысăк ĕç. Ăна ăнăçлăн организацилес пулсан пур майсемпе те туллин усă курмалла. Вĕсенчен пĕри—вăл техникăллă литература библиотекисем. Вĕсемпе туллин усă курас пулать.

М. ТИТОВ.

КАНАШ. (Хамăр корр.).

Радио колхозсенче

Пирĕн çĕршыври халăх пурнăçĕ пуян событисемпе паллă. Эпир социализм строительствин пур участокĕнче те ÿсĕм хыççăн ÿсĕм пулса пынине куратпăр. Хамăр çĕршыври ÿсĕмсем, ютçĕршывсенчи хыпарсем çинчен радио тăрăх хăвăртрах пĕлсе тăма пулать. Производствăсенчи ĕç новаторĕсем, ученăйсем, Хĕрлĕ Çар командирĕсем, Совет Союзĕн Геройĕсем тата Социализмлă Ĕç Геройĕсем микрофон умне пырса хăйсен ĕçĕнчи ÿсĕмсем çинчен каласа параççĕ. Халăх хуçалăхĕнчи тата культура фронтĕнчи ÿсĕмсене яланах радио тăрăх хăвăрт пĕлсе тăма пулать. Çавăнпа та ĕнтĕ совет çыннисем радиона юратаççĕ. Радио вĕсен кулленхи йăлине кĕчĕ.

Çĕрпÿ районĕнчи колхозсенче 25 радиоприемник, вулав çурчĕсемпе шкулсенче 28 радиоприемник шутланать. Кунсăр пуçне учрежденисенче, промысла коопераци артелĕсенче, уйрăм çынсен килĕсенче 22 приемник пур. Районри çĕршер ĕççыннисем, колхоз правлени çурчĕсене, клубсене, вулав çурчĕсене пухăнса, политикăллă тата художествăллă передачăсене ушкăнпа итлеççĕ. Хăшпĕр колхозсемпе вулав çурчĕсенче радио итлеме ятарласа пÿлĕм уйăрнă.

Лапра-Кушкă ялсоветĕнчи «Родина» колхоз председателĕ М. Федоров юлташ темиçе кун хушши ĕнтĕ передачăсене ушкăнпа пухăнса итлессине организацилет.

— Пĕр кун радио итлемесĕр юлсан темĕнле пысăк ĕç тумасăр юлнăнах туйăнать,—тет Федоров юлташ.

Хăш вăхăтра мĕнле передача пулассине Федоров юлташ кăна мар, колхозниксем те лайăх пĕлсе тăраççĕ. Мĕншĕн тесен, кунта хăш вăхăтра тата мĕнле передача пуласси çинчен 2—3 кун малтан пĕлтерсе хураççĕ е курăнакан вырăна пĕлтерÿ çырса çапаççĕ. Партипе правительство решенийĕсене е тата ытти паллă событисем çинчен радио тăрăх панине ялсоветне кĕрекен «Совет», «Шумашар» колхозсенчи колхозниксем те сахал мар пырса итлеççĕ.

«Родина» колхозра колхозниксем каçсерен хăйсен кану вăхăчĕсене радио итлекен пÿлĕмре иртереççĕ. Передачăсене итленĕ хыççăн Федоров юлташ колхозниксене ăнлантарса парать.

— Лаптев ăçта ĕçлет, унта радио пур,—тенине час-часах илтетĕн. 3—4 çул каярах А. Лаптев юлташ Тавăшкассинчи туллимар вăтам шкулта ĕçленĕ. Вăл тăрăшнипе вулав çуртĕнче радиоузел лартнă. Çывăхри колхозсене эфирлă приемниксем лартма пулăшнă. Çавăн пекех, Шуртавăш шкулне ĕçлеме куçсан та радиопа интересленме пăрахман вăл. Халĕ кунта пурĕ 9 тĕлте—шкулта, колхоз правлени çуртĕнче, ялсоветра радиоточкăсем пур. Калас пулать, Шуртавăш çывăхĕнчи пур колхозсенче те приемниксем çук. Лаптев юлташ приемнике çывăхри колхозсене илсе кайса, передачăсене ушкăнпа итлессине организацилет. Кашни çулах шкулти радиокружокран радио ĕçне юратакансене 20—25 ача вĕрентсе кăларать.

Кашни çын радиопа интересленет Хăшпĕр колхозниксем, учительсем хăйсен килĕсене детекторлă е лампăллă приемниксем лартаççĕ. «Чуваш ЦИК» колхозри садоводăн А. Сергеев, Первомайскинчи пуçламĕш шкулти учителĕн Боярский, Чурачăкри вăтам шкул директорĕн Иванов тата ытти юлташсен те хăйсен килĕсенче приемниксем пур.

Чылай колхозсем тата уйрăм çынсем радио лартма ĕмĕтленеççĕ. Сутуилÿ организацисем умĕнче тăракан задача—вĕсен ĕмĕтне пурнăça кĕртме пулăшасси.

Н. МИРОНОВ.
Т. МАЙОРОВ.

37 çын вĕренсе тухрĕç

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Район центрĕнчи вăтам шкулти учительсен коллективĕ çак икĕ çул хушшинче çитĕннисене хутла вĕрентес тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлерĕ. Кăçалхи апрель уйăхĕнче Красноармейски ялсоветне кĕрекен колхозсенчи çитĕннисен шкулĕсенчен 37 çын вĕренсе тухрĕç.

А. ГУРЬЕВ.

Пĕр „подросток“ çинчен

Кĕлеткерен те, сăнран та 17—18 çула ситнĕ çамрăк кашни ир конюхсем пурăнакан пÿрте пырса ларать. Вăл унтан каç пулмасăр та тухма пĕлмест. Конюхсем унпа ялан тенĕ пекех çакăн евĕрлĕ сăмахсемпе калаçма тытăнаççĕ:

— Эс, Матвей, конюх ĕçне юрататăн пулмалла. Пирĕнпе пĕрле ĕçлеме килме шутламастăн пулĕ те?

Матвей, пуçне сулкаласа илсе, çĕре сурать.

— Конюх... Эпĕ конюх пуличчен луччă вербовкăпа каятăп. Курса çÿреме темĕн тăрать.

— Вербовкăпа кайран та кайăн. Малтан колхозра ĕçлеме вĕрен. Пур çĕрте те ĕç пĕрех...

Матвей, конюхсем çине çилленнĕ пек пулса, урай варринче калле-малле утма тытăнать, урам тата килхушши еннелле тухакан чÿречесем умне пыра-пыра пăхать. Кайран каллех малтанхи вырăна çитсе ларать.

— Эсир манран куçа-кĕретĕнех тăрăхлама тытăнатăр курăнать. Эпĕ мĕн...

— Апла мар, Матвей, эпир сăмах çукран ахаль çапла калатпăр. Уншăн кăмăлсăр ан пул ĕнтĕ.

— Уншăн кăмăлсăр пулма пĕчĕк ача-и мĕн эпĕ...

Матвей кăмăлĕ çаврăнать. Конюхсемпе хăйĕн шухăш-кăмăлĕсем çинчен калаçма тытăнать. Ăс-тăн ыйтать.

Çакăн пек чухне хăшпĕр кун кунта колхоз бригадирĕ Николай Сергеев пырса кĕрет. Конюхсенчен хăйсен ĕçĕсем çинчен ыйтса пĕлнĕ хыççăн Матвейпа сăмах хушать.

— Мĕн эс, Кириллов, бригадăла ĕçлеме тухмастăн? Ушкăнпа пĕрле ĕçлеме лайăх, айда! Кашнине валли ĕç пур.

— Мĕнле, эс, Николай, тантăш пек мар, ăçта тĕл пулатăн, унта ĕçе хăвалатăн. Ĕçлĕр, ĕçÿсем пулсан...

— Ăна эпир эсĕ каламасăрах пĕлетпĕр. Пире çынсем кирлĕ. Халĕ акă эсĕ ĕçе тухмастăн, тепри...

Матвей Кириллов бригадирпа тата темĕнле сăмахпа урлă пуласшăнчĕ, анчах пĕр конюхĕ бригадира лашасем патне тухса пăхма ыйтрĕ. Матвей каллех ытти конюхсемпе пÿрте юлчĕ.

Матвей амăшĕ ватă, колхозра ĕçлеймест; ашшĕ, Кирилл Семенов, Элĕкри больницăра конюхра пурăнать. Матвей ватăрах çынсем умĕнче «пĕчĕк ача мар», ĕç патне каяс пулсан «подросток» шутланать. Тĕрĕссипе тахçанах «подростокран» тухса кайнă, каç-каç хĕрсене ăсатма каять.

Кăçал вăл Элĕкри вăтам шкулти 7-мĕш класран вĕренме пăрахнă. Малтанхи вăхăтра шкула каймасăр эрнере 3—4 кун сиктерсе хăварнă. Çакăн пек чухне вăл килĕнчен шкула каятăп тесе тухса кайсан ачасем уроксенчен тухиччен сумкине йăмра хăвăлĕнче усранă, хăй Элĕк урамĕсем тăрăх ахаль чупса çÿренĕ.

Шкултан вĕренме пăрахсан ăна колхозра хăшпĕр ĕçсене хутшăнтарма тăрăшнă.

— Матвей кĕл пухма айда, — тесе чĕннĕ колхозниксем ăна.

— Кайăрах, халиччен кĕл пухса пурăннă-и эпир, —тенĕ вăл вĕсене хирĕç.

— Матвей, тислĕк кăларнă çĕрте çынсем кирлĕ. Кайса ĕçле, — тенĕ ăна колхоз бригадирĕ Сергеев юлташ.

Матвей тĕлĕннĕ пек пулса тепĕр хут ыйтнă:

— Тислĕк кăларнă çĕре?

— Çапла, икĕ алла пĕр ĕç.

— Эсĕ кай унта! Ун пек ĕçе ĕçлеме мана эсĕ мĕн куртăн!

— Апла эсĕ мĕн тума шухăшлатăн? — хутшăннă колхоз председателĕ Порфирьев юлташ.

Матвей Кириллов нимĕн чĕнмесĕр каялла çаврăнса утнă.

Ку «подросток» 18 çула çитнĕ. Унăн ялхуçалăх артелĕн уставĕ тăрăх колхозра ытти колхозниксемпе танах ĕçлемелле. Унăн ĕç кĕнеки те пур. Анчах халĕ унăн унта пĕр сотăй ĕçкунĕ те çук-ха.

Колхоза районри çĕрĕç пайĕнчен яровизаторсен виçĕ кунлăх курсĕнче вĕренме çын уйăрса яма ыйтнă хут пырса çитнĕ.

— Вăл курса кама вĕренме ямалла ши? — тесе шухăшланă колхоз правленийĕнче ĕçлекенсем.

— Кама? Акă кама: Матвея, ахалех çÿрет. Вĕренсе килтĕр, яровизатор пултăр, — тенĕ тахăшĕ.

Унăн шухăшĕпе пурте килĕшнĕ.

Матвей Кириллов яровизаторсен курсĕнчен икĕ кунтанах тарса килнĕ.

Матвей халĕ те урам тăрăх кумса çÿрет. Кашни ир конюхсем патне кĕрсе тухать.

Вăл колхозра комсомол пуçламĕш организацийĕн секретарĕ, анчах темĕншĕн ăна ку ĕçре тытса тăраççĕ.

Çакăн пек кахал çынсем ку колхозра татах пур. Вĕсем колхозри дисциплинăна пăхăнмаççĕ, панă нарядсене пурнăça кĕртмеççĕ. Колхоз правленийĕ те вĕсем çине тивĕçлипе çаврăнса пăхмасть.

ИВ. МОСЕЕВ.

Азамат, Киров ячĕпе тăракан колхоз, Элĕк р.

Улатăрти чугунçул училищинче 2-мĕш группăра вĕренекен отличниксем. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: группа старости С. Свалов (сулахайра) тата профорг М. Пигалов. А. Костин фото-ÿкерчĕкĕ.

КУЛЛЕН КИРЛĔ ТАВАРСЕМ ЫТЛАРАХ ТУСА КĂЛАРАР!

Советски районра çав-çавах хускалмаççĕ

СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ 1941 çулти январĕн 9-мĕшĕнче йышăннă постановлени хыççăн вырăнти чĕртавартан куллен кирлĕ таварсем туса кăларас тĕлĕшпе чылай ĕçсем туса иртерме палăртнă пулнă. Анчах, калас пулать, районри промышленность предприятийĕсен тата промысла артелĕсен ĕçĕсемпе районри организацисем сахал интересленеççĕ, вĕсене тивĕçлĕ пулăшу памаççĕ. Çавăнпа та ĕнтĕ продукци туса кăларас тĕлĕшпе 1-мĕш квартал планне Советски район 90 процент кăна тултарчĕ.

Чăн та, хăшпĕр организацисем партипе правительство йышăннă постановленине пурнăça кĕртес тĕлĕшпе пысăк ĕçсем туса иртерчĕç. Юлашки вăхăтра Турайри «Рекорд» артель лайăхрах ĕçлеме тытăнчĕ. Пĕрремĕш квартал планне 101 процент тултарчĕ. Чăпта çапас, пĕкĕ авас, катка-пичке тăвас тĕлĕшпе плана 120 процент тултарнă. Артель членĕсем хушшинче стахановецсен йышĕ те хутшăнсах пырать.

Çĕнĕ мастерскойсем — çăматă йăвалamalli, тир тумалли мастерскойсем уçма 72 пин тенкĕ, хальхи предприятисем çумĕнче çĕнĕ цехсем уçма 137 пин тенкĕ ссуда илме палăртнăччĕ. Анчах та çак ссудăна илсе, унпа усă курма тытăнман-ха. Ĕççынни депутачĕсен райсовет исполкомĕ райпромкомбинат управляющине паянхи кунччен те тупман. Гончарнăй мастерскойăн пĕрремĕш кварталта 3,7 пин тенкĕлĕх продукци туса кăлармалла пулнă пулсан, ку производствăна халĕ те ĕçе яман. Райпромкомбинат строительстви валли 34 пин тенкĕ расходлама пăхнă, çак укçапа халĕ те усă курмаççĕ.

Турайри райпищекомбинат та 1-мĕш квартал планне 92,1 процент кăна тултарчĕ. Кунта брага туса кăларас тĕлĕшпе кăна ĕçлеççĕ-ха. Варени, премĕк, сăра, морс, квас тата ытти тутлă шывсем туса кăлармалли цехсем уçмалла пулнă. Пищекомбинат директорĕ Андрианов юлташ ку тĕлĕшпе вырăнтан та хускалман.

Вырăнти чĕртавартан куллен кирлĕ таварсем туса кăларас тĕлĕшпе райлесзаг чăтма çук начар ĕçлет. Квартал планне мĕнпурĕ те 2 процент кăна тултарнă. Пуртă аври, хăмăт клещисем, йывăç кĕреçесем, урапа тĕнĕлĕпе шăлĕсене туса кăларас ĕçе пачах пуçăнман.

Советскинчи «Трудовик» промартель те плана 96,7 процент кăна тултарчĕ. Фотографипе парикмахерски плана 17 процент кăна тултарчĕç. Кунта ĕçлеме кадрсене тĕрĕслесе суйласа илмен, вĕсем ĕçеççĕ, прогулсем тăваççĕ. Артель валли çурт тума илнĕ 25 кубометр йывăça вăрлаттарса пĕтернĕ. Артель председателĕ пулнă В. Николаев артель ĕçне юхăнтарса ярасси патне çитернĕ. Правленин ытти членĕсем нимĕн те тумаççĕ темелле. Артельре 43 çын ĕçлет. Вĕсем хушшинче политикăллă-массăллă ĕçе туса пымаççĕ. Артель çумĕнче апрель пуçламĕшĕнче икĕ çĕнĕ цех ĕçлеме тытăнмалла пулнă, вĕсене паянхи кун та ĕçе яман.

Пĕр сăмахпа каласан, куллен кирлĕ таварсене туса кăларас тĕлĕшпе лайăх решенисем, плансем йышăннă, анчах плансене пурнăçлама большевикла тытăнман.

Предприятисемпе промартельсене пулăшса пырассине тĕпренех лайăхлатмалла. Чĕртаварпа çителĕклĕ усă курасси, продукци пахалăхне лайăхлатасси, таварсен хакне йÿнетесси—çак задачăна малашне пурнăça кĕртмелле. Ăна пурнăça кĕртме Советски районра мĕн кирли пурте пур, анчах большевикла тăрăшса ĕçлени кăна çук.

А. МИТРЯКОВ.

Плана пĕтĕмĕшле кăна мар, пур ассортиментсем тăрăх та тултармалла

Тăватă уйăх каярах СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ «Вырăнти чĕртавартан куллен кирлĕ таварсем тата продовольстви тăвассине ÿстермелли мероприятисем çинчен» постановлени йышăнчĕç. Унтанпа ĕççыннисем валли куллен кирлĕ таварсем туса кăларассине вăйлатма вăхăт çителĕклĕ пулнă.

Çак постановленине Чăваштарпромсоюз системи мĕнле пурнăça кĕртсе пырать-ха?

Партипе правительство йышăннă постановленине производствăллă бригадăсенче тата пухусенче сÿтсе-явса пур артельсенче те ĕççыннисем валли куллен кирлĕ таварсем ытларах туса кăларассине вăйлатма пулнă. Ишлей районĕнчи Ыхракассинчи артель кăçал михĕсем çĕлемелли пир 3 пин метр тĕртме, колхозсем валли хуçалăхра кирлĕ вĕрен 5 тонна явса кăларма йышăннă. Мамăшри артель çăматă йăвалamalli, кивĕ атă-пушмаксем юсамалли производствăсем уçма тата пурçăн хурчĕсем ĕрчетсе 223 килограмм пурçăн туса илме йышăннă. Чурачăкри артель кăçал 30 пин штука тикĕт лакăмĕ туса кăларма палăртнă. Çавăн пекех, артель çумĕнче ут таврашсем çĕлекен мастерской уçма йышăннă. Туçири чăпта çапакан артель (Çĕрпÿ р.) корзинкăсем тăвакан производство уçма палăртнă. Сĕнтĕрвăрри районĕнчи Анаткассинчи артель кăçал хăваран чемодансем, çăкăр чашăкĕсем тата ытти япаласем туса кăларма пăхнă.

Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Чăваш Обкомĕ 1941 çулти февралĕн 8-мĕшĕнче йышăннă постановлени тăрăх, кăçал Чăваштарпромсоюз системин вырăнти чĕртаварсенчен куллен кирлĕ таварсене 1.301 пин тенкĕлĕх туса кăлармалла. Уйрăмăн илсен, пĕрремĕш кварталта 406,9 пин тенкĕлĕх тавар туса кăлармалла пулнă.

Анчах, малтанхи виçĕ уйăх хушшинчи ĕçĕн итогĕ çакна кăтартать: Чăваштарпромсоюз системи çĕнĕ изделисене çителĕксĕр туса кăларать, уйрăм таварсем тăрăх плана тултарса пыраймасть.

1941 çулти пĕрремĕш квартал планне пĕтĕмпе те 92,2 процент кăна тултарнă. Уйрăм изделисем тăрăх илсен, плана татах та сахал тултарнă. Пахчаçимĕçсем хума кирлĕ корзинкăсем тумалли плана 84,3 процент, бутылкăсем лартмалли корзинкăсем туса кăларассине 30 процент, сумкăсем туса кăларассине 50 процент çеç пурнăça кĕртнĕ.

Тарпромсоюз системинче михĕсем çĕлемелли пир-авăр тĕртме кăçалхи çул пуçласа кăна тытăннă. План тăрăх, кăçал михĕсем çĕлемелли пир-авăра 23,5 пин метр тĕртмелле пулсан, иртнĕ виçĕ уйăх хушшинче плана 137 процент пурнăçланă.

Кăçалхи çул чылай артельсенче планпа пăхман çĕнĕ изделисем туса кăларма тытăннă. Красноармейски районри Карай, Етĕрне районĕнчи Аслă Чабак, Шăхасан районĕнчи Ямаш артелĕсем 71 катка, 21 пичке, лаххансем туса кăларнă. Абакассинчи артель (Çĕрпÿ р.) колхозсем валли тимĕр шăллă сÿресем 55 штука, Карачри артель (Канаш р.) 6,9 пин тенкĕлĕх токарнăй изделисем, Шуркассинчи артель (Сĕнтĕрвăрри р.) кĕпесем хумалли корзинкăсем 681 штука туса кăларнă.

Тарпромсоюз системин ĕççыннисем валли хăваран тунă изделисене йышлăн туса кăларма чĕртавар бази питех те пысăк. Апла пулин те, хăваран авса тунă изделисен планне çаплах тултарса пыраймаççĕ-ха. Çакă ĕнтĕ Тарпромсоюз президиумĕн руководителĕсем артельсене çителĕксĕр ертсе пынинчен те нумай килнĕ. Иртнĕ кĕркунне касса хатĕрленĕ хăвана вăхăтра кÿрсе килмен пирки Атăл хĕрринчи пăр айне выртса юлнă. Халĕ ĕнтĕ чылай артельсем чĕртаварсăр аптăраççĕ, çавна пула хăваран авса тумалли изделисен планне тултарса пыраймаççĕ.

Тарпромсоюз президиумĕн вырăнти чĕртавартан куллен кирлĕ таварсем туса кăларма йышăннă плана пĕтĕмĕшле кăна мар, кашни издели тăрăх тултарса пырассишĕн çине тăрса кĕрешмелле. Иртнĕ кварталта пулнă çитменлĕхсем малашне пачах пулмалла мар.

Н. ЯШКОВ.

Допризывниксем колхозра тăрăшса ĕçлеççĕ

ЕТĔРНЕ. Районри допризывниксем кăçалхи призыва пысăк хастарлăхпа хатĕрленеççĕ. Вĕсем кашниех производствăра тăрăшса ĕçлеççĕ, хăйсен сывлăхне çирĕплетеççĕ. Хĕрлĕ Çарĕне кайма ĕмĕтленеççĕ.

Допризывниксене хутла вĕрентме районра виçĕ шкул уçнă. Çак шкулсем вĕренÿ ĕçне вĕçлерĕç, 51 çын вĕренсе тухрĕç.

Киров ячĕпе тăракан колхозри допризывниксем призыва хатĕрленес ĕçре малта пыраççĕ. Ку колхоз хăйĕн хастарлă çамрăкĕсене кашни çулах Хĕрлĕ Çара ăсатать. Кăçал призыва кĕрекен çамрăксем те колхозра тăрăшса ĕçлеççĕ.

Допризывник П. Петров Етĕрнери çу заводĕнче ĕçлет. Вăл ĕç нормине иртерсе тултарать.

И. ТИМОНИН.
М. ИВАНОВ.

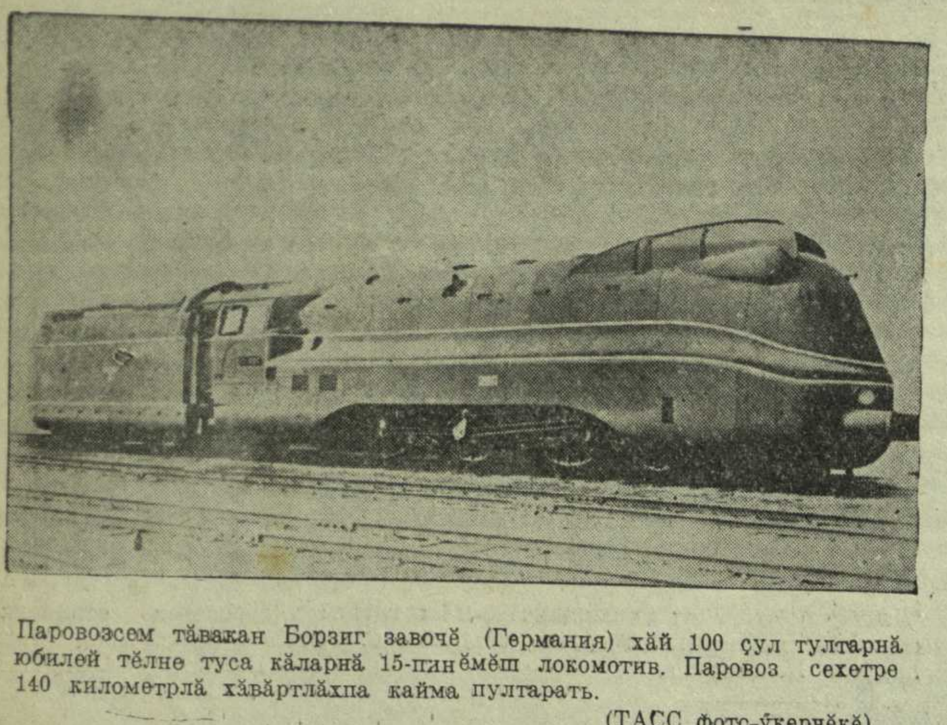

Паровозсем тӑвакан Борзиг завочӗ (Германия) хӑй 100 ҫул тултарнӑ юбилей тӗлне туса кӑларнӑ 15-пинӗмӗш локомотив. Паровоз сехетре 140 километрлӑ хӑвӑртлӑхпа кайма пултарать.

(ТАСС фото-ӳкерчӗкӗ).

ЕВРОПӐРИ, АФРИКӐРИ ТАТА АЗИРИ ВӐРҪӐ

(Вӑрҫӑ ӗҫӗсен дневникӗ)

Юлашки икӗ кун хушшинче **Англипе Германи хушшинчи фронтра** авиаци ӗҫӗсем уйрӑмах активлӑ пулнӑ. Германи командованийӗн сводкинче пӗлтернӗ тӑрӑх, ыран майӑн 5-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Германи бомбардировщикӗсен пысӑк соединенийӗсем Бельфаст порчӗ ҫине (Ҫурҫӗр Ирландире), Англин хӗвеланӑҫ ҫыранӗнчи Барроу-ин-Фернесс ҫине тата ытти объектсем ҫине пырса тапӑннӑ.

Ыран майӑн 6-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Германин темиҫе ҫӗр бомбардировщикӗ Глазго районӗпе Ферт оф Клайд заливӗн районӗнчи ҫар объекчӗсем ҫине пырса тапӑннӑ.

Ыран майӑн 6-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Англи самолечӗсем Рейн облаҫӗн центральнӑй пайӗнчи промышленноҫлӑ хуласем ҫине вӑйлӑн пырса тапӑннӑ. Германи командованийӗн сводкинче ҫапла каланӑ: Германи ҫарӗн чаҫӗсем Эгейски тинӗсре вырнаҫса тӑракан Лесбос тата Хиос утравӗсене хӑйсен аллине ҫавӑрса илнӗ. Суда бухтинче (Крит утравӗ) Германи бомбардировщикӗсем англичансен крейсерӗпе грузовой парохочӗсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Пӗр пысӑк танкера путарнӑ, теприне сиен кӳнӗ. Итали командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Итали войскисем Эгейски тинӗсре вырнаҫса тӑракан Кикладски утравсен группине кӗрекен Аморгос, Анафи Иос, Санторин, Наксос, Парос утравӗсене (Греци утравӗсем) туртса илнӗ.

Ҫурҫӗр Африкӑра ытларах хаяр ҫапӑҫусем Тобрук секторӗнче пулса иртнӗ. Германи командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Германипе Итали войскисем Англин Тобрук патӗнчи чаҫӗсен ҫӗнӗ контратакине сирсе янӑ. Англичансем, тенӗ Итали сводкинче, Тобрука хупӑрласа тӑракан войскӑсен кӑшӑлне татса каҫма хӑтланнӑ, анчах вӗсен ӗҫӗ ӑнӑҫсӑр пулнӑ. Англи командованийӗн сводкинче ҫапла кӑтартса панӑ: Англин Тобрук районӗнчи войскисен чи пысӑк пайӗ контратака тунӑ, Германипе Итали чаҫӗсене пысӑк ҫухатусем кӳнӗ, вӗсем ҫӗнӗ атака пуҫлама хатӗрленсе тунӑ ӗҫсене аркатса янӑ. Тобрук патӗнчи ҫапӑҫусем вӑхӑтӗнче англичансем нимӗҫсемпе итальянецсене 3 пин ҫынна тыткӑна илнӗ. Кунсӑр пуҫне, ҫапӑҫусенче противникӑн темиҫе танкне пӗтерсе тӑкнӑ.

Германипе Итали бомбардировщикӗсем, тенӗ Германи сводкинче, Тобрукри портпа укрепленисем ҫине, ҫавӑн пекех тата Мерса-Матрух ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Англи самолечӗсем, тенӗ Англи сводкинче, Бенинӑри аэродромпа (Бенгази ҫывӑхӗнче) Бенгази ҫине татах тепӗр хут пырса тапӑннӑ.

Хӗвелтухӑҫ Африкӑра, Абиссинире, операцисем халичченхи пекех Амба-Алага районӗнче сарӑлса пыраҫҫӗ. Абиссинири фронтӑн кӑнтӑр енчи участокӗсенче Англи войскисен колоннисем каялла чакакан итальянецсен чаҫӗсене малалла хӑваласа пыраҫҫӗ.

* * *

Иракра тӗп ҫапӑҫусем Хаббания аэродромӗн районӗнче пыраҫҫӗ. Ҫак аэродром Англин Вӑтаҫӗр тинӗспе Инди хушшинчи ҫул ҫинче Англи авиацийӗн чи паха опорлӑ базисенчен пӗри пулса тӑрать. Англин Ҫывӑхри хӗвелтухӑҫӗнчи войскисен командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Англи самолечӗсем Хаббания патӗнче Ирак войскисен артиллери позицийӗсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ, ҫакӑн хыҫҫӑн Ирак артиллерийӗн пӗр пайӗ пеме чарӑннӑ. Англин Хаббанири гарнизонӗ хӑйӗн позицийӗсене алӑран вӗҫертмен, унӑн ҫухатӑвӗсем те пысӑк мар. Басра районӗнче Англи войскисем ҫурҫӗр еннелле ҫӗмӗрсе тухма хӑтланнӑ, анчах та Ирак войскисем вӗсене каялла хӑваласа янӑ.

Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи сывлӑш вӑйӗсен командованийӗ кӑларнӑ коммюникере каланӑ тӑрӑх, Англи авиацийӗ Багдадран кӑнтӑр енчи Маускар аль-Рашид аэродромӗ ҫине, ҫавӑн пекех тата чугунҫул линийӗ ҫине, бронепоезд ҫине, Багдад патӗнчи аэродромра вырнаҫса тӑракан нефтехранилищӗсем ҫине вӑйлӑн бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Англи авиацийӗн ӗҫӗсене пула майӑн 4-мӗшӗнче Ирак ҫарӗ хӑйӗн авиацийӗн ҫуррине яхӑн пайне ҫухатнӑ.

Майӑн 6-мӗш. (ТАСС).

Будапештра тӗнчери ҫӗршывсен ярмарки уҫӑлнӑ

БУДАПЕШТ, майӑн 4-мӗш. (ТАСС). Венгри телеграф агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Будапештра тӗнчери ҫӗршывсен ярмарки уҫӑлнӑ. Ярмаркӑна уҫнӑ ҫӗрте регент-правитель Хорти, дипломатиллӗ корпус тата Венгри влаҫӗсем пулнӑ. Ярмаркӑна, Венгрисӗр пуҫне, СССР, Германия, Италия, Швейцария тата Словакия хутшӑннӑ.

Совет павильонне курма пыракансем пысӑк тимлӗхпе пӑхаҫҫӗ. Вӗсем Совет Союзӗнче тӑвакан «ИС» тата «ФД» локомотивсен моделӗсене, апат-ҫимӗҫпе пиравӑр промышленноҫӗн экспоначӗсене, художествӑллӑ изделисене, альбомсене тата ыттисене нумай вӑхӑт хушши пысӑк интереспа пӑхса тӑраҫҫӗ.

Совет павильонне курма пыракансем ӑна ярмаркӑри чи лайӑх павильонсенчен пӗри тесе хаклаҫҫӗ.

Гитлер выступленийӗ

БЕРЛИН, майӑн 4-мӗш. (ТАСС). Германири информаци бюровӗ ҫапла пӗлтерет: паян рейхстаг ларӑвӗнче Гитлер Германи правительствин заявленине тухса каланӑ. Малтанах Гитлер вӑрҫӑ мӗнле пуҫланса кайни ҫинчен, Польшӑра, Норвегире, Голландире, Бельгире тата Францире вӑрҫӑ ӗҫӗсем мӗнле пыни ҫинчен каланӑ.

Гитлер Черчилля тата Великобритани правительствине питех те хытӑ айӑпланӑ, вӑрҫӑшӑн тата унпа ҫыхӑнса тӑракан ӗҫсемшӗн ответлӑха вӗсем ҫине хунӑ.

Малалла Гитлер Балканри лару-тӑру ҫинчен каланӑ. Балканра, тенӗ вӑл, Германин территориллӗ интерессем ҫук, анчах та вӑл Балканри ҫӗршывсемпе хуҫалӑх енӗпе тачӑ отношенисем йӗркелесе яма тӑрӑшать. Балканри вӑрҫӑ, — тенӗ Гитлер, — акӑ мӗне пула тухнӑ: Балканри хӑшпӗр ҫӗршывсене Англия хӑйӗн влиянийӗн орбитине кӗртнӗ.

Гитлер Югославипе Грецине хирӗҫ пулса иртнӗ вӑрҫӑ операцийӗсем мӗнле сарӑлса пынине тӗплӗн ҫутатса панӑ тата ҫапла кӑтартса панӑ: Италипе Греция ҫурҫул хушши кӗрешни, ҫавӑн пекех Вентрипе Болгария Югославине хирӗҫ тухни Германи войскисен задачине чылай ҫӑмӑллатнӑ.

Балканри кампанине Германи войскисен 31 дивизийӗ тата тулли мар икӗ дивизи хутшӑннӑ.

Черчилль каланӑ тӑрӑх, тенӗ Гитлер, Балканри вӑрҫӑра Германин 75 пин ҫын вилнӗ пулать. Ҫапла калани тӗрӗс мар, тенӗ Гитлер. Малалла вӑл ҫапла пӗлтернӗ: Германи офицерӗсемпе салтакӗсем хушшинче вилнисен, аманнисен тата пӗр хыпарсӑр ҫухалнисен хисепӗ 5.500 ҫынна яхӑн шутланать. Ҫав вӑхӑтрах, тенӗ Гитлер. Югославири операцисем вӑхӑтӗнче 340 пин ҫын ытла пирӗн алла тыткӑна лекнӗ, малтанлӑха шута илнӗ тӑрӑх, грексем 320 пин ҫынна яхӑн тыткӑна лекнӗ, тыткӑна лекнӗ англичансем, новозеландецсем тата австралиецсем 9 пин ҫын ытла шутланаҫҫӗ.

Хӑйӗн выступленийӗн вӗҫӗнче Гитлер Германи халӑхне вооруженисен производствине ӳстерме чӗннӗ тата Германи ҫӗнтерессине шанса тӑни ҫинчен каланӑ.

Иракри лару-тӑру

ЛИОН, майӑн 4-мӗш. (ТАСС). Офи (Гавас) агентствин корреспонденчӗ Багдадран пӗлтернӗ тӑрӑх, Ирак вӑйӗсен командованийӗ ятарласах кӑларнӑ коммюникере ҫапла каланӑ: ӗнер противник самолечӗсем Фелуджа хули ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Хӗрарӑмсемпе ачасем хушшинче вилнисемпе аманнисем пур.

ЛИОН, майӑн 4-мӗш. (ТАСС). Офи (Гавас) агентствин Багдадри корреспонденчӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, Ирак правительстви ятарласах коммюнике кӑларнӑ. Коммюникере ҫапла каланӑ: правительство пуҫлӑхӗ йышӑннӑ решени тӑрӑх Англи нефть компанийӗн нефтепромыслисенчи ӗҫсене чарса лартнӑ. Ҫавӑн пекех нефтепровод тӑрӑх Хайфӑна нефть яма чарнӑ. Хӑшпӗр нефтеперегоннӑй предприятисем Ирак ҫарӗн нушисем валли кӑна ӗҫлеҫҫӗ. Кунсӑр пуҫне, Ирак правительстви бензина перекетлес шутпа уйрӑм ҫынсене бензин сахалрах пама йышӑннӑ.

Англин нефть компанийӗ, тет корреспондент, Иракра кашни ҫулах 5 миллион тоннӑна ҫити нефть кӑларать.

БЕРЛИН, майӑн 5-мӗш. (ТАСС). Трансоцеан агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, хальхи вӑхӑтра Иракра 3 фронт шутланать.

Пӗрремӗш фронт — Хаббания аэродромӗн районӗнче. Ҫак аэродромра англичансен 80 самолет шутланать тата Англин темиҫе пин ҫынлӑ гарнизонӗ пур. Хаббанири аэродрома Ирак войскисем хупӑрласа илнӗ, ун ҫине Ирак артиллерийӗ татти-сыпписӗр персе тӑрать. Иккӗмӗш фронт Басра патӗнчен Шайбах аэродромӗ патне ҫити тата унтан малалла Кувейта чикки патнелле тӑсӑлса выртать. Кувейтӑра Англи войскисем пур. Ирак чаҫӗсем ҫак фронтра майӑн 2-мӗшӗнчех Англи войскисемпе тӗл пулнӑ.

Виҫҫӗмӗш фронт Трансиордани чикки тӑрӑх вырнаҫса тӑрать, унта Рутба районӗ кӗрет. Кунта пуринчен ытларах партизанла кӗрешӳ пырать.

ЛОНДОН, майӑн 5-мӗш. (ТАСС). «Ньюс кроникл» тата «Дейли мейл» хаҫатсем ҫапла ҫыраҫҫӗ: кирлӗ пулсассӑн, Иракри нефть промыслисем Германи аллине ан лекчӗр тесе, вӗсене ҫӗмӗрсе тӑкас пулать. «Дейли геральд» хаҫат ҫапла ҫырать: англичансем Иракри нефте ҫухатни Англин Вӑтаҫӗр тинӗсӗнчи флочӗн ӗҫӗсене чарса лартма пултарас ҫук. Тепӗр енчен, снабженин ҫак ҫӑлкуҫне Германи ҫавӑрса илес пулсан, вӑл Германишӗн питех те пысӑк вырӑн йышӑнса тӑнӑ пулӗччӗ.

Англи авиацийӗн Иракри ӗҫӗсем

ЛОНДОН, майӑн 5-мӗш. (ТАСС). Официальнӑй йӗркепех ҫапла пӗлтереҫҫӗ: ӗнер Англи бомбардировщикӗсем Багдадран кӑнтӑр енчи Муаскар Аль-Рашид аэродромӗ ҫине татах тепӗр хут вӑйлӑн бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Бомбӑсем тивнипе аэродромри ҫуртйӗрсемпе мастерскойсене пысӑк сиен пулнӑ. Иракӑнне сахалтан та 22 самолет стройран кӑларнӑ. Сывлӑшри ҫапӑҫусенче противникӑн темиҫе самолетне сиен кӳнӗ.

Хаббания кӳллин районӗнче Англи самолечӗсем чугунҫул линийӗ, бронепоезд, артиллери позицийӗсем ҫине тата пӗр ҫӗре пуханнӑ войскӑсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

Муаскар Аль-Рашид аэродромӗ ҫине юлашки хут пырса тапӑннӑ вӑхӑтра ангарсемпе авиаци склачӗсем ҫине бомбӑсем тӗлех пырса ӳкнӗ. Пӗр самолета ҫӗр ҫинче пӗтерсе тӑкнӑ тата 3 самолета сывлӑшра персе антарнӑ. Англи самолечӗсем хӑйсен базисене чиперех таврӑннӑ.

США тинӗс министерствин распоряженийӗ

НЬЮ-ЙОРК, майӑн 4-мӗш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, официальнӑй ҫынсем хушшинче ҫапла пӗлтернӗ: США тинӗс министерстви Атлантика океанне патруллесе ҫӳрекен ҫар карапӗсене Германипе Итали подводнӑй лодкисемпе самолечӗсене йӗрлесе тупма распоряжени панӑ. Вӗсем хӑш вырӑнта пулни ҫинчен сведенисене Англин хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсене памалла. Анчах та тинӗс министерстви патруль карапӗсене «путарассипе хӑратаҫҫӗ пулсан кӑна пеме тытӑнмалла» тесе хушнӑ. Тинӗс министерствин представителӗсем ҫак пӗлтерӳ пирки нимӗн те каламан.

КӖСКЕН

▲ Гонконгра Китай правительстви ҫар снаряженийӗсем туянас ӗҫ валли кӑларнӑ заема ҫырӑнма пуҫланӑ. Заема 1.200 миллион долларлӑх кӑларнӑ (Китай долларӗпе).

▲ Гибралтарти граждӑнла халӑха урӑх вырӑнсене куҫараҫҫӗ.

▲ США правительстви Филиппины утравӗсем ҫинчи полици вӑйӗсене 100 пин ҫынна ҫитерме шутлать.

▲ Америкӑри авиаци промышленноҫӗ апрель уйӑхӗнче ҫар самолечӗсене 1.427 самолет туса кӑларнӑ. Ҫакӑ вӑл рекордлӑ цифра пулса тӑрать.

УЯВ КОНЦЕРЧӖ

Майӑн 2-мӗшӗнче Шупашкарта уяв концерчӗ пулса иртрӗ.

Концерт юрӑ хисепӗ тӗлӗшӗнчен пысӑках та пулмарӗ. Ансамбль хӑй 16 юрӑ юрласа кӑтартрӗ. Ташӑ коллективӗ ансамбль пулӑшса тӑнипе пилӗк ташӑ ташласа пачӗ. Ҫийӗнчен тата филармони солисчӗ Таврин тӑватӑ юрӑ юрларӗ.

Концерт программи пысӑках мар пулин те, хӑйӗн нумай енлӗхӗпе вӑл итлекенсен кӑмӑлне уҫнӑҫем уҫса пычӗ.

Концерт Сталин ҫинчен ҫырнӑ кантатӑна юрланипе пуҫланчӗ. Ку юрӑра ансамбль Аслӑ ҫулпуҫӑн пӗтӗм тӗнчипе паллӑ, хӑватлӑ, аслӑ ӗҫӗсене пур халӑх ячӗпе чӗререн ырласа мухтани уҫҫӑн палӑрса тӑчӗ. Сопраносем те, бассем те, ытти сасӑсем те кантатӑна ҫырнӑ авторӑн пӗтӗм шухӑш-кӑмӑлне итлекенсен чӗри патне пӗр пӑсмасӑр илсе ҫитерчӗҫ. «Парад», «Красноармейская», «Тульская винтовочка» юрӑсене те ансамбль ҫавтери пысӑк хӗрӳлӗхпе юрларӗ.

Чайковский ҫырнӑ «Рассвет» юрӑна юрлама ансамбль уйрӑмах пысӑк вӑй хурса хатӗрленнӗ. Ку юрра юрланӑ чухне хӗвелтухӑҫӗнчен кӑвак шурӑмпуҫ ҫуталса килни, пӗтӗм чӗр-чун вӑранса ӗҫе тытӑнни, шӑпчӑк хӑй юррине шӑрантарса яни тата ирхи ытти илемлӗ сӑнсем куҫ умнех килсе тӑрса, итлекенсен пӗтӗм чунне ҫӗклентерсе яраҫҫӗ.

Вырӑс халӑх юррисене те («Вдоль по Питерской», «Вниз по матушке») ансамбль начар мар юрларӗ. Юлашкинчен ансамбль «Жук да роза» ятлӑ шӳтлӗ юрӑна та итлекенсен кӑмӑлне ҫӗклентермеллех юрласа кӑтартрӗ. Ку юрӑна хорпа юрлама ансамбле ертсе пыракан С. А. Казачков юлташ хӑй гармонилесе хатӗрленӗ.

Концертра чӑваш юррисене сахал юрлани итлеме пынӑ ҫынсене чылаях кӑмӑлсӑрлантарать. Тӳрех калас пулать, концерт программинче чӑваш юррисем сахал пулни — пысӑк ҫитменлӗх. Пурӗ 20 юрӑпа пилӗк ташӑран чӑвашлисем мӗнпурӗ те виҫӗ юрӑ та пӗр ташӑ кӑна пулчӗ. Ҫакна асӑрхаттармалла: ку юрӑсене те ансамбль малта асӑннӑ юрӑсенчен пӗртте кая мар юрларӗ. Ҫамрӑк композитор Геннадий Воробьев ҫырнӑ «Аслӑ вӑрман чӗрӗлет» юрӑ концертра питӗ кӑмӑллӑн, ҫепӗҫ янтраса илтӗнчӗ. Лебедевӑн «Юрӑҫсем» ятлӑ юррине те ансамбль питӗ лайӑх юрларӗ.

Васильевӑн «Уяв юрри» юрӑсен конкурсӗнче пӗрремӗш премие тивӗҫлӗ пулнӑ. Анчах, концертра ӑна ансамбль тӑрӑшса юрларӗ пулин те, вӑл итлекенсен кӑмӑлне хаваслантарса ҫӗклентермерӗ. Юрӑра сасса килӗшӳсӗр тата вырӑнсӑр хӑпартса кӑшкӑрнӑ тӗлсем нумай, каланӑ сӑмахсене ниепле те уйӑрса илме ҫук.

Ҫапла ӗнтӗ, уяв концертне итленӗ хыҫҫӑн ҫирӗппӗнех ҫапла вывод тума тивет: чӑваш юрри ансамблӗн ҫӗнӗ руководителӗ С. А. Казачков юлташ хӑйӗн ӗҫне чӗререн юратать, ансамблӗн творчествӑллӑ вӑйне хӑюллӑнах ӳстерсе пыни лайӑхах курӑнать.

Уяв концертне мухтанипе эпир юрӑпа ташӑ ансамблӗн ҫитменлӗхӗсем ҫук, тесе каласшӑн мар. Сӑмахран, ансамбльре ташӑ коллективӗ питӗ вӑйсӑр. Хӗрсенчен пӗртен-пӗр Сорокина кӑна ҫынсене савӑнтармалла сӑпайлӑ, ҫӑмӑл, яка ташлать. Арҫынсенчен Петряевӑн ҫӑмӑл ташши куракансене хӑпартлантарать.

Тепӗр ҫитменлӗх — артистсен, ташлаканнисен пушшех, тумӗ питӗ чухӑн. Сӑмахран, гопак ташӑна ташланӑ чух артистсем украинӑлла тумланса тухаҫҫӗ. Анчах чӑн украинецсен тумӗ вӗсен тумӗнчен нумай уйрӑм. Вырӑс хресченсен арӑмӗсен тумӗ вара унтан та япӑх. Артистсен, хӗрарӑмсен те, урисенче шавах атӑ. Ҫитменне артистсем хӑйсем те хитре, пӗлсе, тӑпӑл-тӑпӑл тумланма тӑрӑшмаҫҫӗ пулас. Сцена ҫинче хӑйсене культурӑллӑ тыткалани ҫитмест. Сӑмахран, акӑ Кирилловӑн тӗрленӗ кӗпи ташланӑ чухне шавах пӗркеленсе купаланать.

Хӑшпӗр юрлакансем ҫинчен те ҫавнах каламалла. Вӗсем, чӑн-чӑн артистсем пулса, композиторсемпе поэтсен шухӑшӗнчен ҫуралса тухакан хӑйсен шухӑш-кӑмӑлне итлекенсен чӗри патне сассисемпе кӑна мар, сӑн-пичӗсемпе те (мимикӑпа) илсе ҫитерме тӑрӑшмалла. Анчах чылай юрлакансем ку задачӑна тивӗҫлӗн пурнӑҫлаймаҫҫӗ.

Юрӑпа ташӑ ансамблӗн малашне ҫак кӑтартусене асра тытмаллах пулать.

С. САРНАЙ.

Лотерей билечӗсене пысӑк хаваслӑхпа туянаҫҫӗ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Район центрӗнчи вӑтам шкулта ҫак кунсенче кӑнтӑрлахи пысӑк перерыв вӑхӑтӗнче митинг пулса иртрӗ. Унта Осоавиахимӑн 15-мӗш лотерейӗ тӑван ҫӗршыв оборони хӑватне ӳстерме пулӑшни ҫинчен сӳтсе-яврӑмӑр

Митинг хыҫҫӑн шкулти учительсемпе вӗренекенсем лотерей билечӗсене пурӗ 430 тенкӗлӗх илчӗҫ.

А. ГУРЬЕВ.

* * *

Чӑваш АССР Государство Издательствинче ӗҫлекен сотрудниксем Осоавиахимӑн XV-мӗш лотерей билечӗсене 1000 тенкӗлӗх илчӗҫ. Билет сарас ӗҫ малалла пырать.

Н. СТЕПАНОВ.

Интереслӑ явлени

Майӑн 4-мӗшӗнче ирхине 5 сехетре Фрязево станцинче (Мускав патӗнчен 55 километрта) пурӑнакансем пӗлӗт тӑрӑх вутлӑ чӑмӑр вӗҫсе иртнине курнӑ. Ҫак вӑхӑтра пӗтӗм вырӑн уҫҫӑн ҫуталса тӑнӑ.

СССР Наукӑсен Акадамийӗн метеоритсем тӗлӗшпе ӗҫлекен комитечӗн ученӑй секретарӗ Кулик юлташ ТАСС корреспондентне пӗлтернӗ тӑрӑх, ҫак явлени акӑ мӗнрен килет: секундӑра 10-шар километр чухлӗ хӑвӑртлӑхпа вӗҫсе пыракан фосфорически хытӑ япаласен пайӗсем ҫӗр чӑмӑрӗн атмосферине ҫӗмӗрсе кӗреҫҫӗ. Хӑшпӗр ученӑйсем вӗсене кометӑсен юлашкийӗсем теҫҫӗ. Вӗсен пысӑккӑшӗ тусан пӗрчи пек вӗтӗ тата темиҫе тонна таякан чӑмӑрсем пек пысӑк та пулать. Вут чӑмӑр метеорит ӳкес умӗн вӗҫсе иртме пултарнӑ. Метеоритсем тӗлӗшпе ӗҫлекен комитет ҫутҫанталӑкӑн ҫак явленине тӗплӗн сӑнаса пӑхма тытӑнать, мӗншӗн тесен вӑл наукӑшӑн питех те интереслӑ япала. (ТАСС).

Массӑллӑ ака пуҫланать

КОМСОМОЛЬСКОЕ, майӑн 7-мӗш. **(Телефон тӑрӑх).** Районри пур колхозсем те уйхирти ҫурхи ӗҫсене тума тытӑнчӗҫ. 37 колхозра тӗштырӑсем акаҫҫӗ; паянхи куна пӗтӗмпе 61 гектар акнӑ.

Ҫанталӑк уяртрӗ. Паян пӗтӗм район тӑрӑх ҫураки массӑллӑн сарӑлса каймалла. Виҫӗмкун трактор бригадисенчен тӑваттӑшӗ ӗҫе тытӑнчӗҫ, паян ытти бригадӑсем те уйхир ӗҫне тума пуҫӑнаҫҫӗ.

Кӗрхи тырӑ калчисене апат парасси тата сӳрелесси вӑйланса пырать. Пур колхозсенче те тенӗ пекех столовӑйсем ӗҫлеме тытӑнчӗҫ.

П. КАЗАКОВ.
Райҫӗрӗҫ пайӗн заведующийӗ.

Пӗлтерни

Майӑн 10-мӗшӗнче, каҫхине 6 сехетре, ВЛКСМ обкомӗнче ВЛКСМ райкомӗсен агитаципе пропаганда енӗпе ӗҫлекен яланлӑх комисси председателӗсен канашлӑвӗ пухӑнать.

Кун йӗрки:

1. «ВКП(б) историйӗн кӗске курсӗ» тухнӑ май партиллӗ пропагандӑна йӗркелесси ҫинчен ЦК ВКП(б) йышӑннӑ постановлени тӑрӑх комсомолра пропагандӑна организацилесси ҫинчен» ЦК ВЛКСМ йышӑннӑ постановленине мӗнле пурнӑҫа кӗртсе пыни ҫинчен. (Докладчик — ВЛКСМ обкомӗн секретарӗ **П. М. Михайлов** юлташ).

ВЛКСМ обкомӗ.

Ответлӑ редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

И Р А К

(ҪПРАВКА)

Араб королевстви Ирак Тигрпа Евфрат юханшывӗсен вӑтаҫӗрти тата анатри пайӗсем тавра сарӑлса выртакан 371 пин тӑваткал километр чухлӗ территорине йышӑнса тӑрать. Ирак территорийӗн составне ҫавӑн пекех тата Сири пайӗпе Арави пушхирӗн пайӗ тата сӑртлӑ Курдистанӑн пӗр пайӗ кӗрет. Хӗвелтухӑҫ енче Ирак Иранпа чикӗленсе тӑрать, ҫурҫӗр енче — Турципе, хӗвеланӑҫ енче — Сирипе тата Трансиорданипе, кӑнтӑрхӗвеланӑҫпе кӑнтӑр енче — Саудовски Аравипе тата Кувейт эмирачӗпе. Иракӑн кӑнтӑр-хӗвелтухӑҫӗнчи чиккин пӗр пайне Персидски залив шывӗсем ҫуса тӑраҫҫӗ. Королевство столици — Багдад, унта 300 пин ҫынна яхӑн пурӑнать.

Ҫӗршывра 3.670 пин ҫын пурӑнать (1937 ҫулта шута илнӗ тӑрӑх), вӗсенчен арабсем 60 процент ытларах, курдсем 30 процента яхӑн шутланаҫҫӗ. Пӗтӗм халӑхӑн тӑваттӑмӗш пайӗ—вырӑнтан вырӑна куҫса ҫӳрекенсем. Тӗн енӗпе илсе пӑхсан, халӑх составӗ мусульманствӑн икӗ турачӗ ҫине — шиитсем (52 процент) тата суннитсем (40 процент) ҫине пайланса тӑрать, вӗсем пӗр-пӗринпе хирӗҫсе пурӑнаҫҫӗ.

Ирак — ялхуҫалӑхлӑ ҫӗршыв. Юханшывсен айлӑмӗсенче ялхуҫалӑх вӑйлӑн аталаннӑ. Искусственно шӑварса тӑракан ҫӗр пысӑк тухӑҫлӑ тырпул парать. Чи пысӑк вырӑн йышӑнса тӑракан культурӑсем — тулӑ, рис, вир. Ҫӗршывӑн ҫурҫӗр пайӗнче сурӑх ӗрчетес ӗҫ вӑйлӑн сарӑлнӑ. Унӑн продукцийӗ экспортра чылаях пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать.

Иракри ҫутҫанталӑкӑн пысӑк пуянлӑхӗ Мосулри нефть пулса тӑрать. Ҫак нефте Англи капиталӗ («Ирак Петролеум компани» тата «Бритиш Ойл Девелопмент») кӑларать. Иракра Америка капиталовложенийӗсем 11 миллион доллара яхӑн шутланаҫҫӗ. 1938 ҫулта 4.272 пин тонна нефть кӑларнӑ, анчах унта татах та нумайрах кӑларма пулать. Нефте Кирсукран нефтепровод тӑрӑх Хайфӑна (Палестина) яраҫҫӗ, вӑл Англин Вӑтаҫӗр тинӗсӗнчи флотне тӑрантарса тӑрать. Ҫак нефтепроводӑн пӗр турачӗ Сирири Триполи портне каять, анчах та Франци капитуляци тунӑ хыҫҫӑн унта нефть яма чарӑннӑ.

Ирак ютҫӗршывсене сутакан тӗп япаласем: нефть, тулӑ, ҫӑм, сӑран тата тирсем. Ирак ютҫӗршывсенчен машинӑсем, пиравӑр тавраш тата промышленность туса кӑларакан ытти таварсем илсе тӑрать. Иракӑн тулашри суту-илӗвӗн виҫҫӗмӗш пайне Англия хӑйӗн аллинче тытса тӑрать.

1940 ҫулта Багдад чугунҫулӗн юлашки звенине туса пӗтернӗ. Ҫак чугунҫул Ирака Турципе пӗрлештерсе тӑрать, ҫавӑн пекех ҫӗршыври чи пысӑк виҫӗ хулана — Мосула, Багдада тата Басрӑна пӗр-пӗринпе ҫыхӑнтарать. Кунсӑр пуҫне чугунҫулӑн темиҫе юппиисемпе ҫӗр айӗнчи ҫулсем пур. Иракра кучухнехи аэродромсем пур, вӗсем урлӑ континентсем хушшинчи сывлӑш ҫулӗсем — 5 ҫул — иртсе пыраҫҫӗ. Пысӑкрах аэродромсем Киркукра, Басрӑра, Багдадра, Мосулра, Рутбӑра тата Хаббания кӳлли ҫывӑхӗнче вырнаҫса тӑраҫҫӗ.

Тӗнчери пӗрремӗш вӑрҫӑ — 1914—1918 ҫулсенчи вӑрҫӑ пуҫланиччен Ирак Оттоман империйӗн (Турцин) провинцийӗ пулнӑ. Вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче Ирак территорине Англипе Инди войскисем туртса илнӗ, 1920 ҫулта Антанта держависем Сан-Ремора йышӑннӑ решени тӑрӑх ӑна Англи аллине панӑ, вӑл Англин подмандатнӑй ҫӗршывӗ пулса тӑнӑ.

1922 ҫулта Иракра пысӑк пӑлханусем пулса иртнӗ хыҫҫӑн, Англия унпа союзлӑ договор тунӑ, ҫакӑн хыҫҫӑн вара, Ирак никама пӑхӑнса тӑман государство, тесе йышӑннӑ, анчах та ӑна формишӗн кӑна тунӑ. 1930 ҫулта ҫӗнӗ договор тунӑ, ҫакӑ вӑл вӑрҫӑллӑ союз евӗрлӗ япала пулнӑ. Англия палӑртса хунӑ пунктсенче 5 ҫул хушши хӑйӗн войскисене тытса тӑма, Иракри портсемпе, аэродромсемпе, чугунҫулсемпе, шоссе ҫулӗсемпе усӑ курма, авиаци базисемпе коммуникацисем тума, ҫавӑн пекех тата вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче Иракӑн мӗнпур территорийӗ ҫинче куҫса ҫӳремелли мӗнпур средствӑсемпе усӑ курма право илнӗ.

1932 ҫулта Лига наци йышӑннӑ решени тӑрӑх Англин Ирак тӗлӗшӗнчи мандатне пӑрахӑҫа кӑларнӑ, анчах та чӑннипе илсен Ирак пур енчен те Англине пӑхӑнса тӑнӑ.

Ирак Саадабадра тунӑ пактӑн участникӗ пулса тӑрать. Ҫав пакта Турци, Иран, Ирак тата Афганистан хушшинче 1937 ҫулти июлӗн 8-мӗшӗнче алӑ пусса ҫирӗплетнӗ. Пакт участникӗсем пӗр-пӗрин тӗлӗшпе тӑшманла ӗҫсем тумасӑр пурӑнма, пакта алӑ пусса ҫирӗплетнӗ правительствӑсене интереслентерекен мӗнпур ыйтусем тӑрӑх пӗр-пӗринпе канашланма сӑмах панӑ.

Ирак авалтан юлнӑ икӗ палатӑллӑ системӑллӑ парламентлӑ монархи пулса тӑрать. Сенат король уйӑрса лартакан 20 членран тӑрать тата депутатсен палатине контроллесе пырать. Депутатсен палати 115 ҫынран тӑрать. Королӗн парламента салатса яма право пур.

Хальхи вӑхӑтра король — 6 ҫула ҫитнӗ Фейсал II — халичченхи Гази королӗн ывӑлӗ пулса тӑрать. Фейсал II короля ҫул ҫитменнине кура ҫӗршыва регент тытса тӑрать. Ҫав регента парламент уйӑрса лартнӑ. Хальхи вӑхӑтра Ирак правительствин пуҫӗнче Рашид Али Гайлани тӑрать, вӑл кӑҫалхи апрелӗн пуҫламӗшӗнче государствӑллӑ переворот туса влаҫа кӗрсе тӑнӑ.

1934 ҫултан пуҫласа Иракра пурне те тивӗҫ ҫар повинноҫӗ пур. Офи (Гавас) агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, мирлӗ вӑхӑтра Ирак ҫарӗнче 40 пин ҫын шутланать, вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче ӑна 70 пин ҫынна ҫити ӳстерме пулать. Ирак дивизийӗ пехотӑллӑ виҫӗ полкпа артиллериллӗ пӗр полкран тӑрать. Зенитнӑй артиллерире 20 миллиметр калибрлӑ виҫӗ батарея шутланать. Ирак авиацийӗн составӗнче — 50 самолет, вӗсенчен 20 самолечӗ — кучухнехи самолетсем. Ирак ҫарӗнче 860 офицер шутланать.

Кунсӑр пуҫне, Иракра хӗҫпӑшаллӑ полици пур, унӑн речӗсенче 10 пин ҫын шутланать.

Майӑн 4-мӗш. (ТАСС).

ЧЕБОКСАРСКИЙ КОММУНАЛЬНО-СТРОИТЕЛЬНЫЙ ТЕХНИКУМ

ОБ'ЯВЛЯЕТ ПРИЕМ СТУДЕНТОВ
на 1941—1942 учебный год.

Техникум готовит техников-строителей по промышленному и гражданскому строительству.

Срок обучения 3 года 10 месяцев. Прием заявлений с 5 мая до 10 августа, к заявлению должны быть приложены следующие документы:
а) Автобиография;
б) Свидетельство об окончании НСШ (в подлиннике);
в) Три фотокарточки (снимок без головного убора);
г) Свидетельство о рождении;
д) Справка об отношении к воинской обязанности (для военнообязанных);
е) Паспорт пред'являлется при личной явке.

Приемные испытания с 11 по 20 августа
по следующим предметам:
1. По русскому языку (устно и письменно).
2. По математике (устно и письменно).
3. По физике (устно).
4. По Конституции (устно).

Выдержавшие приемные испытания по 2/3 предметам на отлично и 1/3 на хорошо с 1-го сентября зачисляются на стипендию.

Отличники НСШ принимаются без испытаий и с 1-го сентября зачисляются на стипендию.

Принятые в техникум обеспечиваются общежитием.

Начало занятий с 1-го сентября. Заявления направлять:
Город Чебоксары, Чувашская АССР, улица Плеханова, 7, Коммунально-Строительный техникум.

Для ответов должны быть вложены в конверт почтовые марки на 60 коп.

ДИРЕКЦИЯ.

2—1—

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн—0—67, редактор заместителӗн—3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 3—97, экономика пайӗн — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн—2—30, «Ӗҫхӗрарӑмӗ» журналӑн—5—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӗн—0—85, издательство коммутаторин—0—23.

НТ 3364. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР Заказ № 260. Ф. 58×84 п. л.